

Elenos Tervidytrės nuotr.

Kultūra kumščiu

Irma VIDEIKAITĖ

Garsus gruzinų kilmės filosofas M.Mamardašvilis yra pasakęs, kad kartais kultūra gali būti pateikiama ir kumščiu. Lietuvoje prievartinį piliečių kultūrinimą užsako ŠMM (bendruosiuose ugdymo planuose nurodoma, kad „pažintinei ir kultūrinei veiklai per mokslo metus turi būti skiriama nuo 30 iki 60 pamokų (iki 10 mokymosi dienų)“, o vykdytojo funkcija kaip visada deleguojama mokykloms. Pastarosios iš tiesų stengiasi kaip įmanydamos ir šiai veiklai dažniausiai skiria maksimalų valandų skaičių. Į darbą įsitraukia praktiškai visi mokyklos darbuotojai, bet didžiausias krūvis, be abejo, tenka klasių auklėtojams. Kaip sekasi jiems „smūgiuoti“ ir kokios pagrindinės problemos juos vargina?

Atplėšti nuo laido – misija neįmanoma

Pati mokykloje jau du dešimtmečiai ir beveik tiek pat metų dirbu klasės vadove. Pastaruoju metu pastebėjau, kad vis daugiau atsiranda vaikų, nenorinčių jokios papildomos veiklos. Bent trečdalis klasės mokinių (dažniausiai tie patys) visuomet atsisako vykti į ekskursijas, dalyvauti kituose renginiuose, nors jų programos tikrai įdomios. Pavyzdžiui, praėjusiais mokslo metais dviem dienom vykome į Dzūkiją, plaukėme baidarėmis. Tačiau dalis šeštokų liko namuose. Jų atsisakymai buvo trumpi: „Nenoriu“, „Neįdomu“.

Žinau, kad pirmas mokytojo senatvės požymis yra post-ringavimas, kad anksčiau vaikai buvo kitokie, geresni. Tačiau, sakykite, ką norite, prieš gerą dešimtmetį tokių atsakymų išgirsti netekdavo. Pasitaikydavo nevykstančių, bet tai buvo sušiję tik su finansinėmis šeimos problemomis.

Kokia to pasikeitimo priežastis? Manau, tik viena – informacinės technologijos.

Nukelta į 5 p. ▶

Psichologinis smurtas prieš mokytojus

Į mokyklą – mokytojų panervinti

„Mokykloje sunku visiems – ir mokytojams, ir mokiniams“, – tokį sakinių užrašę lentoje dešimtokas, pateikdamas vieno skyrybos atvejo pavyzdį. Jis paskatino pamąstyti, dėl ko gi sunku mokytojams. Ir kam sunkiau – mokytojui ar mokiniui? Pastarąjį nuo bet kokio blogio gina psichologai, vaikų teisių tarnybos. Mokytojui tenka kasdien

susidurti su puikiai prisitaikusia ir jo gyvybine energija mintančia blogio forma – psichologiniu smurtu, tik mokytojas dažniausiai lieka vienas akistatoje su šia problema, nes nenori užkliūti dažnai skųsdamasis mokinių nedrausmingumu mokyklos administracijai: nerandi bendros kalbos su mokiniais, vadinasi, pats dėl to smurto ir kaltas. Bet tai netiesa.

„Panervinti mokytojų“, – taip atsakė vienas iš aštuntokų, paklaustas, ko ateina

į mokyklą. Jau vien šis faktas rodo opią ne vien mokyklos, bet turbūt netgi ir mūsų visuomenės problemą. Koks gali būti mokytojo darbo efektyvumas, jeigu mokiniai į jo pamoką ateina su tokia nuostata? Jeigu žmogus kasdien susiduria su priešiškuumu, nepagarba, tai negali nepaveikti sveikatos. O jeigu jis jaučia, kad darbas alina jo jėgas ir psichologiškai gniuždo, – ar begali būti blogiau?

Nukelta į 7 p. ▶

Kaip aš vos neišgarsėjau

„Atsisveikinam taip šaltai, kaip gali atsisveikinti tik viens kitam gyvenimą sugriovę draugai. Jis pasakė: jūs nesuprantate, ką prarandate; aš sutikau, bet padėties tai nebepataisė. Aš jį visiškai nuvyliu“, – neįvykusį savo triumfą šlovės ekrane reflektuoja „Dialogo“ vyriausioji redaktorė Elena Tervidytrė.

REDAKCIJOS SKILTIS 3 p.

Įvairiausiai geriausiųjų Lietuvoje nedaug

Jiems viskas puikiai sekasi: ir skaitymas, ir matematika, ir gamtos mokslai. Tokių mokinių Lietuvoje turime, deja, palyginti nedaug.

TYRIMAI 3 p.

Kodėl mums (ne)patinka mūsų darbas?

Žmonių motyvaciją dirbti tiriantys eksperimentai mums siunčia ir gerų, ir blogų žinių. Blogoji žinia – ignoruoti žmogaus pastangas, nekreipti į jas dėmesio yra taip pat blogai, kaip ir sunaikinti jo darbą jam pačiam regint. Geroji žinia yra ta, kad vien pažiūrėjus į tai, ką žmogus padarė, ir draugiškai ką nors suburbėjus, jo motyvacija dirbti gerokai padidėja. Kitaip tariant, padidinti žmonių motyvaciją dirbti yra visai nesunku, o demotyvuoti žmones – išvis juokų darbas.

POŽIŪRIS 4 p.

Atvira paslaptis

Gyvenimas yra tiesiog gyvenimas, ir jis visiškai nieko nesistengia įrodyti. Šis pavasaris nesistengs būti geresnis pavasaris nei pernykštis ir uosis nesistengs tapti ažuolu. Nes gyvenimas – pats sau tikslas ir jam būti nereikia jokių priežasčių.

IŠ KITO KRANTO 9 p.

Kiek prisimename apie K.Donelaitį?

Literatūrinę viktoriną 9–10 klasių mokiniams siūlo mokytoja Danutė Račkauskienė.

KOLEGA – KOLEGAI 10 p.

Aktyviame kūne – guvus protas!

Intelektas, pasirodo, tiesiogiai susijęs su žmogaus fizine būkle. Įvairiose šalyse atlikti tyrimai parodė: kuo geresnė žmogaus fizinė forma, tuo aukštesnis intelekto lygis.

TYRIMAI 13 p.

Jaunimui – virtuali finansinio raštingumo pamoka

Lietuvos bankas pagal finansinio švietimo iniciatyvą „Pinigų bitė“ pristato virtualią finansinio raštingumo pamoką – tris animuotus filmukus apie pagrindinius asmeninių finansų valdymo principus. Pamoka skirta studentams ir 9–12 klasių moksleiviams.

„Šiuose trumpuose filmukuose patraukliai ir paprastai aiškinaime jaunimui, kodėl svarbu neišleisti visko, ką gauni, ir kaip išmintingai taupyti, kad galėtum įgyvendinti svajones. Taip pat patariame, kad skolintis verta tik atsakingai ir apgalvotai“, – sako Lietuvos banko valdybos pirmininko pavaduotoja I.Šimonytė. Pasak jos, plečiantis finansinių produktų ir paslaugų spektrui ir prieinamumui, finansinio vaikų ir jaunimo švietimo bei praktinių įgūdžių poreikis tampa būtinybe – jau septynmečiai gali naudotis bankų kortelėmis, o abiturientams tenka priimti rimtus sprendimus dėl studijų paskolos. Tačiau tam, kad jauni žmonės galėtų tinkamai pasinaudoti finansų sektoriaus teikiama galimybe, jiems itin svarbu suprasti, kaip finansų paslaugų rinka veikia ir į ką būtina atkreipti dėmesį.

Virtualią pamoką sudaro trys 2–3 min. filmukai apie asmeninių finansų valdymą, skolinimąsi ir taupymą. Pamoką jau kitą savaitę bus galima rasti „Pinigų bitės“ ir Lietuvos banko svetainėse. Įgytas žinias bus galima patikrinti sprendžiant finansinio raštingumo testą.

2012 m. atlikto finansinio raštingumo ir elgsenos tyrimo duomenimis, šalies jaunimas stebi savo išlaidas, tačiau jiems sunkiai pavyksta išleisti mažiau nei gauna, taupyti ar nusistatyti ilgalaikius finansinius tikslus. Kad esama finansinio išprusimo spragų, rodo ir tai, kad net 43 proc. 18–19 m. jaunuolių bent kartą per metus yra atsidūrę padėtyje, kai gaunamos pajamos nepadengė jų pragyvenimo išlaidų, ir tai dažniausiai (69 proc. atvejų) juos paskatindavo skolintis.

Šių metų pradžioje Lietuvos bankas pasirašė bendradarbiavimo su Švietimo ir mokslo ministerija susitarimą ir aktyviai dalyvaus rengiant ugdymo programų pakeitimus. Siekis įtraukti finansinį švietimą į formaliojo ugdymo programas yra vienas iš svarbiausių tikslų, įtvirtintų Lietuvos banko valdybos patvirtintoje Finansinio švietimo koncepcijoje.

APKLAUSA

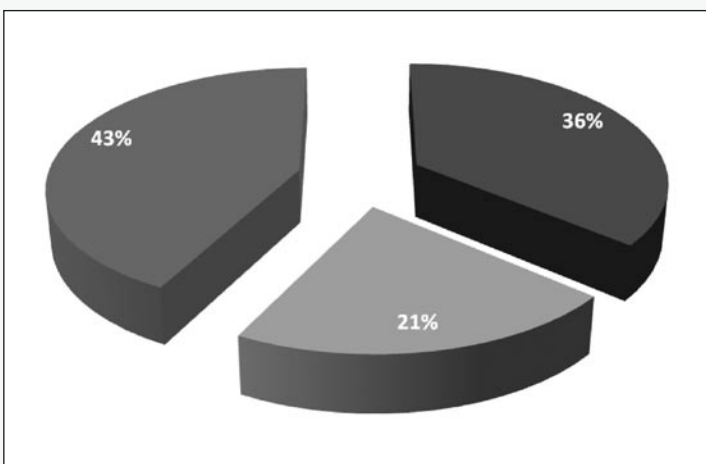
Blaivų ministro požiūrį įžiūri tik penktadalis

Dainius Pavalkis į švietimo ir mokslo ministrus atėjo iš chirurgijos. Tiesa, jis ir dėstytojas, mokė medicinos studentus, todėl ir sakė, kad aukštąjį mokslą „gerai žino“.

Apie kitų švietimo sričių išnamą ministras viešai nėra gyresis. Tik kai reikalas prispiria, ministras savo požiūrį išsako. Dažnokai tie pasakymai būna savotiški. Tad praėjusią savaitę internautų (www.dialogas.com) klausėme, ką, jų manymu, liudija aštrūs švietimo ir mokslo ministro D.Pavalkio pasisakymai apie Lietuvos švietimą.

Balsavimo atsakymai susigrupavo štai taip:

- nekompetentingumą – 36 proc.;
- blaivų požiūrį – 21 proc.;
- pareiškimais dangstomą neveiklumą – 43 proc.

Gera, bet nori būti dar geresnė

„Lietuva pagal anksti mokyklą paliekančių asmenų rodiklį yra tarp geresniųjų, tačiau jį būtina gerinti“, – tokią nuomonę Seime pirmadienį (11 18) prasižėjusioje Europos švietimo tarybų tinklo (EUNEC) narių konferencijoje „Anksti paliekančios mokyklą“ išsakė Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto (ŠMKK) pirmininkė A.Pitrėnienė. Aptardama socialinių problemų, susijusių su anksti mokyklą paliekančių asmenų neįgyta kvalifikacija, svarbumą ir aktualumą A.Pitrėnienė nurodė, kad tokie asmenys patiria rimtų sunkumų ieškodami darbo, dažniau nedirba ir yra priklausomi nuo socialinių išmokų, o tai stabdo ekonomikos augimą ir visuomenės raidą. Tyrimai rodo ir tai, kad neįgiję vidurinio išsilavinimo

asmenys menkliau dalyvauja demokratiniuose procesuose ir yra mažiau aktyvūs piliečiai.

Kaip savo įžanginiame žodyje teigė EUNEC pirmininkas A.Restas, skaičiuojama, kad per 6 mln. jaunų žmonių visoje Europos Sąjungoje (ES) palieka mokyklą geriausiu atveju įgiję pradinį išsilavinimą. Mokyklos nebaigusių asmenų skaičius 2012 m. ES buvo 12,8 proc. Jis atkreipė dėmesį, kad egzistuoja didžiuliai skirtumai tarp pačių ES valstybių narių. EUNEC pirmininkas taip pat akcentavo, kad analizuojant duomenis atsidergė nemažas skirtumas tarp lyčių: mergaičių, nebaigusių mokyklą, skaičius yra 24 proc. mažesnis nei berniukų.

Seimo ŠMKK pirmininkė A.Pitrėnienė nurodė, kad Lietuva pagal anksti mokyklą paliekančių

asmenų rodiklį yra tarp geresniųjų – šiuo metu paliekančių mokyklą sudaro apie 7 proc. „Vis dėlto turime atidžiai stebėti situaciją ir ieškoti būdų, kaip šią padėtį dar gerinti. Lietuva – nedidelė šalis, todėl tie 7 proc. nelankančiųjų mums yra skaudus rodiklis. Ne kartą teko dalyvauti susitikimuose, kur Lietuvos anksti paliekančiųjų mokyklą rodiklis buvo minimas kaip pavyzdinis. Esu įsitikinusi, kad jį įmanoma ir būtina pagerinti“, – pabrėžė A.Pitrėnienė.

EUNEC pirmininkas priminė Europos Komisijos užsibrėžtą tikslą – iki 2020 m. mokyklos nebaigusių asmenų skaičių sumažinti iki 10 proc. „Turime pasiūlyti lankstesnes sąlygas mokymuisi ir tokiu būdu sumažinti metančiųjų mokyklą procentą“, – pabrėžia jis.

LEU studentai atsakė ministrui

Praėjusį ketvirtadienį (11 14) Lietuvos edukologijos universitetą (LEU) apjuosė gyvų žmonių grandinė – tokia akcija prieš ministro D.Pavalkio pareiškimus dėl universiteto ateities protestavo keli šimtai studentų.

„Apsigynėm nuo komunistų – apsiginsime ir nuo darbininkų“, „Negesink šviesos“, „Ministre, kam tarnaujate“, – tokius plakatus laikydami protestavo akcijos dalyviai. Jie parengė peticiją, adresuotą prezidentūrai, Seimui, Vyriausybei bei švietimo ir mokslo ministrui.

„Kreipiamės į Jus prašydami užbaigti negražius žaidimus su Lie-

LEU nuotr.

tuvos aukštosiomis mokyklomis. Kviečiame Jus kartu su akademine bendruomene apginti vienintelį specializuotą mokytojų rengiantį universitetą“, – rašoma peticijoje.

Pasak renginio organizatorės

LEU studentų atstovybės viceprezidentės R.Mikalonytės, pagrindinis akcijos tikslas – parodyti visuomenei ir ministrui, kad universitetas nėra toks blogas, kaip buvo įvardyta.

Palaiko siekį išlaikyti pradinę mokyklą

Lietuvos švietimo profesinė sąjunga (LŠPS) ir Lietuvos tėvų forumas (LTF) išreiškė susirūpinimą dėl Vilniaus r. savivaldybės planuojamo Veriškių pradinės mokyklos reorganizavimo. LŠPS ir LTF mano, kad pradinės mokyklos reorganizacija faktiškai reiškia jos uždarymą. Tokią padėtį, pasak minėtų organizacijų, įrodo kitų Vilniaus rajone reorganizuotų mokyklų padėtis – jos uždarytos 2013 m.

LŠPS ir LTF teigia, jog nežen-giant konkrečių žingsnių siekiant

išsaugoti Veriškių pradinę mokyklą yra nesilaikoma ir Vyriausybės programos nuostatų, kuriose sakoma, jog „siekime, kad bendrojo ugdymo mokyklų pertvarkos nelemtų vien tik ekonominiai veiksniai, bet būtų atsižvelgiama į mokyklos teikiamų paslaugų kokybę ir mokyklos reikšmę vietos bendruomenei. Skatinsime mažų pradinė mokyklų išsaugojimą ir naujų ugdymo įstaigų steigimą kaimo vietovėse“.

„Veriškių bendruomenei mokyklos praradimas taptų didžiuli

nuostoliu, nes būtų prarastas vietos bendruomenės kultūros židynys. Atkreipiame dėmesį, kad ši ugdymo įstaiga pastaruoju metu gerai tvarkosi savarankiškai (ką įrodo naujausi finansiniai duomenys) ir teikia būtinas paslaugas, kurių prieinamumas ir kokybė atitinka tėvų ir jų vaikų lūkesčius. Manome, kad pats reorganizavimas nėra pakenkiamai aiškiai pagrįstas ir tėvų nerimas dėl galimų permainų turi realų pagrindą“, – teigia šalies pedagogams ir mokinių tėvams atstovaujanti organizacija.

Profesinės sąjungos – už žiniasklaidos laisvę

Antradienį (11 19) Lietuvos profesinių sąjungų konfederacija (LPSK) paragino Seimą ir kitas atsakingas institucijas skubiai reaguoti ir taisyti įstatymus, kuriais, anot LPSK, sukurtas netinkamas reguliavimas bei taikymas kelia realią grėsmę profesionaliai ir nepriklausomai žurnalistikai bei žiniasklaidai Lietuvoje.

Tokia grėsmė, anot LPSK, pastaruoju metu ypač ryški ne tik dėl formaliai teisėtais vadinamų teisėsaugos veiksmų prieš naujienų agentūros BNS žurnalistus. „Realioji spaudos laisvės padėtis Lietuvos regioninėje bei nacio-

nalinėje žiniasklaidoje – dar sudėtingesnė. Ekonomiškai ir politiškai spaudžiama žiniasklaida ir joje dirbantys profesionalūs žurnalistai šiandien vis sunkiau gali gauti ir rinkti informaciją savivaldybėse ir kitose valdžios institucijose, o tai yra neišvengiamai būtina demokratinėje visuomenėje, – sakoma LPSK pareiškimu. – Netinkamu teisiniu reguliavimu šiandien neskatinama ir nepalaikoma profesionali ir etiška žiniasklaida, o politinis, ekonominis ir teisinis vietinės valdžios spaudimas vietinei spaudai bei sąžiningą konkurenciją viso-

je žiniasklaidoje iškreipiantis neskaidrus viešinimo pinigų skirstymas ir valdžios įstaigų faktinis turinio kontroliavimas dalyje žiniasklaidos kelia rimtą grėsmę žurnalistikos nepriklausomumui.“

Pareiškimą pasirašęs LPSK pirmininkas A.Černiauskas teigia, kad LPSK palaiko profesionalios žurnalistų ir leidėjų bendruomenės iniciatyvą kuo skubiau keisti teisinį reguliavimą, jis turėtų vadovautis tarptautiniais standartais, užtikrinančiais žiniasklaidos pluralizmą, spaudos ir žodžio laisvę.

Kaip aš vos neišgarsėjau

Elena TERVIDYTĖ, „Dialogo“ vyriausioji redaktorė

Neseniai Facebooko draugams prisipažinau, kad remontuosiu balkoną. Pati, aišku. Nors galėčiau samdyti meistrus, nes juk dirbdama „Dialogo“ vyriausiąją redaktore taip pralobau, kad turtai į deklaracijų eilutes netelpa. Bet turtuoliai, žinot gi, – gobšūs.

Tad ramiai ėmiausi namų darbų. Išardžiau seną spintą, išplėšiau susidėvėjusias grindis, nuplėšiau poros sienelių dailylentes. Nes vaizdas jau buvo kaip sostinės komisariate.

Tiems patiems Facebooko draugams pasiguodžiau, kad truputį bijau, kaip pavyks pakloti grindų plyteles, nes tesu sodo priestatėlyje eksperimentavusi.

Darbams pasirošiau rimtai. Net plytelių pjovimo įrenginį Senukuose nusipirkau. Ne profesionalų, žinoma, o mėgėjišką. Bet tai buvo veltui išmesti pinigai – tas peilis gali nebent kaliošą supjaustyti. Tad teko įsigyti deimantinį diską, skirtą specialiai keraminėms plytelėms pjauti. Šis neblogai varo, bet tiek smulkių dulkių aplinkui paskleidžia, kad gali visus kaimynus apčiaudėti.

Tingiu smulkiai aprašinėti darbų eigą (jei reikia, kreipkitės privačiai; konsultacijos – mokamos), bet po kelių

dienų į tą patį visagalią Facebooką įkėliau savo nuoširdžių pastangų rezultatą – plytelėmis išklotų grindų nuotrauką.

Ir ką jūs manote? Šlovė atėjo beveik iš karto! *Jeį bogu*, – kaip sako Juozas.

Suskambo telefonas ir jaunas balsas (supratau, kodėl Marijai Aušrinei patinka jauni vyrai) taip pakėlė mano darbų nuspaustą tonusą, kad aš čiulbėjau kaip socdemų Vilija – niekur neužsikirsdoma.

Tai gi tas balsas manęs paklausė ir pats atsakė: „Laba diena, tai jūs esate ponija Elena. Puiku. Aš (toks ir toks) skambinu garsios laidos (pypt-pypt) prodiuserio vardu. Žinome, kad jūs pati plytelėmis balkoną išklojote.

– O taip, – erotiškai įsiterpiu aš.

– Tai mes kviečiame jus į mūsų pokalbių laidą.

Toliau jis *non stop* pavarė, kokia tai nuostabi, visur – net kūdikių namuose – žiūrима laida, kokie aukšti jos reitingai. Ir kokia man garbė bei laimė bus joje dalyvauti.

Ilgai pasimėgavusi ta jauna giesme, dalykiškai tariau:

– Gerai, sutinku, net temą jau turiu.

– Sakykit, sakykit, – labai jausmingai jis paskatina mane.

– Aš galėčiau papasakoti, kaip iškloti plyteles nesugadinus manikiūro.

Norėjau sakyti „nenušilaužus nagų“. Bet laiku prisiminiau, kad apie vienos žvaigždės nulaužtą nagą kokį pusmetį jau visoje nacionalinėje spaudoje buvo rašoma ir visais TV kanalais kalbama, tad laiku pakoregavau galimą aktualią temą.

Jaunas vyras diplomatiškai atsakė, kad tema įdomi, bet jis dar turės ją suderinti su prodiuseriu.

Čia jau aš ėmiau jį spausti. „Ne, – tariau, – jei ši tema

netiks, aš nedalyvausiu laidoje.“ Jaunas, bet, matyt, patyręs TV atstovas nesutriko, jis dar kartą kaip iš kulkosvaidžio išstratino, kad kiti kažką už tokią galimybę atiduotų; aš jau viską, – šnabždu jam, – jaunystėje atidaviau; jis rimtai nuramina, kad – nieko, jie dar rasią, ką iš manęs paimti. Ir pasako laiką bei vietą, kur turiu atvykti.

Man nebelieka nieko kito, kaip iš svaigulio grįžti į žiaurią realybę ir tradiciškai nuobodžiai jaunam balsui paaiškinti, kad aš tikrai nedalyvausiu jų nuostabioje laidoje, kad man tai neįdomu ir t. t., ir panašiai, kaip sako politikos unguriai.

Jaunojo balso reakcijos neatpasakosiu. Tą nuostabos ir nusivylimo kaskadą galėtų perteikti tik autentiškas garso įrašas. Ir tai net neįautriems paaugliams, neabejoju, paliktų gilų įspūdį.

Atsisveikinam taip šalta, kaip gali atsisveikinti tik viens kitam gyvenimą sugriovę draugai.

Jis pasakė: jūs nesuprantate, ką prarandate; aš sutikau, bet padėties tai nebepataisė. Aš jį visiškai nuvyliu.

Ir likau viena su gražiomis plytelėmis ir dar gražesniais prisiminimais, kaip *filologyno* apolonai akimirksniu sugaudavo ironijos strėlę ir švysteldavo atgal pervėrę kokių kontekstiniu lapeliu ar *undergroundo* gėlele... „Visa prapuolę; tik ant lauko pliko kelios... apykrevės liko!“

Tikrą tiesą, ir tik tiesą, rašo „Dialogą“ ir jo redaktorę mylintys anonimai, atsiprašau, komentatoriai: laikas, Tervidyte, tau į pensiją. 22 metus laikraštį leidama nė vienam prodiuseriui nerūpėjai, o 22 plyteles paklojus – į šlovės ekraną pakviesta buvai. Štai kaip galima išgarsėti!

TYRIMAI

Įvairiausiai geriausiųjų Lietuvoje nedaug

Jiems viskas puikiai sekasi: ir skaitymas, ir matematika, ir gamtos mokslai. Tokių mokinių Lietuvoje turime, deja, palyginti nedaug.

Įvairiausiai – retenybė

Vadovaujantis tarptautinio penkiolikmečių pasiekimų tyrimo PISA 2009 vertinimais ir rezultatais, įvairiausiai geriausi mokiniai – tai mokiniai, kurie pagal savo pasiekimus skaitymo gebėjimų, matematinio ir gamtamokslinio raštingumo srityse priskiriami 5-am ar 6-am lygmeniui, t. y. jų skaitymo gebėjimai yra įvertinti daugiau nei 626-iais, matematinio raštingumo rezultatai – 607-iais ir gamtamokslinio raštingumo rezultatai – 633 taškais.

Suskaiciavusios tokių rezultatų pasiekusius savo penkiolikmečius, PISA tyrime dalyvaujančios šalys gali įvertinti ir turimus būsimų talentų išteklius.

Vis dėlto įvairiausiai geriausi mokiniai yra retenybė: vidutiniškai tik maždaug 4 proc. penkiolikmečių, kurie mokosi labiausiai išsivysčiusiose bei Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijai (EBPO) priklausančiose šalyse, demonstravo geriausius gebėjimus visose trijose srityse.

Lyderis – matematinis raštingumas

Žinoma, puikiai besimokančiųjų bent vienoje iš trijų sričių yra daug daugiau – EBPO šalių vidurkis siekia 16,3 proc. Tačiau vien tas faktas, jog mokiny pademonstravo geriausius pasiekimus vienoje srityje, nebūtinai reiškia, kad jis pasižymi tokiais

pat puikiais gebėjimais ir kitose srityse. Pavyzdžiui, Šveicarija turi vieną iš didžiausių geriausių matematinio raštingumo rezultatų pasiekusių mokinių dalį (24,1 proc.), tačiau geriausių skaitymo gebėjimus pasiekusių mokinių dalis šioje šalyje yra tik 8,1 proc. Niekuo neišsiskiria ir aukščiausius gamtamokslinio raštingumo rezultatus pasiekusiųjų Šveicarijos mokinių dalis. Tą patį galima pasakyti ir apie daugelį Piet-

ryčių Azijos šalių bei pramoninių teritorijų, būtent Honkongo, Korėjos, Makao (Kinija), Šanchajaus (Kinija), Singapūro ir Taipėjaus (Kinija), mokinių rezultatus: čia geriausius matematinio raštingumo rezultatus parodžiusiųjų dalis yra gerokai didesnė nei geriausių skaitymo gebėjimus ar gamtamokslinio raštingumo rodiklius pademonstravusiųjų dalys.

Ugdyti geriausius sekasi nevienodai

Nors įvairiausiai geriausių mokinių yra daugelyje šalių, jų dalis tarp visų mokinių įvairiose švietimo sistemose yra labai nevienoda. Nuo 8 iki 10 proc. įvairiausiai geriausių mokinių yra Aus-

tralijoje, Suomijoje, Honkonge (Kinija), Japonijoje ir Naujojoje Zelandijoje. Dar daugiau tokių mokinių yra Šanchajuje (Kinija) (14,6 proc.) ir Singapūre (12,3 proc.). O štai Čilėje, Meksikoje, Turkijoje ir daugelyje kitų šalių įvairiausiai geriausi mokiniai sudaro mažiau nei 1 proc.

Įvairiausiai geriausių mokinių dalis šalyse, kurios PISA tyrime pademonstravo panašius vidutinius rodiklius, irgi la-

bai skirtinga. Pavyzdžiui, Korėjoje ir Singapūre nustatytas maždaug vienodas matematinio, gamtamokslinio raštingumo ir skaitymo gebėjimų pasiekimų lygis. Tačiau Singapūre įvairiausiai geriausi mokiniai sudaro 12 proc., o Korėjoje tokių yra 7 proc. Kaip ir šiose šalyse: įvairiausiai geriausi mokiniai sudaro apie 5 proc. Estijoje, Prancūzijoje, Švedijoje ir JAV, tačiau vidutinis visų trijų sričių mokinių gebėjimų lygis Prancūzijoje, Švedijoje ir JAV yra žemesnis nei Estijoje.

Tai gi, ugdyti įvairiausiai geriausius mokinius vienoms šalims sekasi labiau, kitoms prasčiau.

PISA 2009 tyrimo rezultatus analizuojantis leidinys *PISA in Focus Nr. 31 „Who are the academic all-rounders?“* rodo, kad Lietuvoje įvairiausiai geriausių penkiolikmečių – apie 2 proc. Tai dvigubai mažesnė dalis nei EBPO šalių vidurkis.

„Dialogo“ inf.

Kodėl mums (ne)patinka mūsų darbas?

Mokykla – ne Everestas

Kas motyvuoja mus dirbti? Žinoma, vienas universaliausių veiksnių yra darbo užmokestis – jis palaiko saugumo bei tikrumo šiandieną ir rytdieną jausmą. Tačiau manyti, kad viską lemia tik pinigai, reiškia vadovautis labai primityviu požiūriu. Juk aplinkui – gausybė kitaip besielgiančių žmonių. Pavyzdžiui, alpinistai. Jų kelio į viršukalnes tikrai nepavadinsi laimės ir džiaugsmo kupinu. Tačiau nė vienas aukštį, šaltį, deguonies trūkumą bei kitus sunkumus įveikęs ir į dar vieną viršukalnę įkopęs alpinistas nepasakė: „Tai buvo baisi klaida. Daugiau niekada to nedarysiu. Geriau sėdėsiu paplūdimyje ir gurkšnosiu alų.“ Negana to, grįžę iš kalnų ir atgavę jėgas, alpinistai vėl ruošiasi naujiems žygiams.

Taigi veiksnių, kurie skatina daug ir gerai darbuotis, yra ne vienas. Vieniems svarbu įveikti iššūkius bei sunkumus ir pasiekti pačią viršūnę, kitiems – įtvirtinti save, nusipelnyti pagarbos, priklausyti komandai, padaryti karjerą, gauti premiją ar įgyti vadovybės pasitikėjimą.

Mokytojo darbo ypatumai lemia, kad mokykloje išpuodingų viršūnių nepasieksi ir svaiginančios karjeros nepadarysi. Tačiau yra motyvų, kurie mokytojo darbe yra ne mažiau svarbūs.

„Yra trys priežastys, kodėl mokytojai. Tai birželis, liepa ir rugpjūtis“, – artėjant Kalėdoms juokauja humoro jausmo dar nepraradę mokytojai. Tačiau tikrieji jų darbo motyvai tūno gerokai giliau...

buvo tiesiog išardomi. Jei žmonės sutikdavo surinkti dar vieną žaislą už mažesnę atlyginimą, jie gaudavo tas pačias ką tik jų naudotas kaladėles. Taip buvo sukurtos nesibaigiančio ciklo sąlygos, primenančios Sizifo istoriją ar pasakojimus apie kalinius, kurie buvo verčiami kasti duobę, o vos paėmę – ją užkasti ir viską pradėti iš naujo.

Tiesa, kitaip nei kaliniai ar Sizifas, eksperimento dalyviai veikė savanoriškai ir gaudavo sutartą atlyginimą.

Ką pamatytume, palyginę šių eksperimentų rezultatus? Kuriuo atveju buvo sukonstruota daugiau žaislų ir uždirbta daugiau pinigų?

Atspėjo tendenciją, bet ne jos mastą

Žmonių, kuriems papasakota apie abu eksperimentus, buvo paprašyta atspėti jų rezultatus. Žmonės atspėjo tendenciją, tačiau labai klydo dėl jos masto. Jie teisingai spėjo, kad eksperimento dalyviai, matę, kaip jų žaislai čia pat išardomi, anksčiau liovėsi konstravę, todėl antrojo eksperi-

Pirmojo eksperimento metu (kai sukonstruoti žaislai keliavo į dėžę po stalu) ryšys tarp pomėgio žaisti ir to, kiek žaislų buvo sukonstruota, buvo nustatytas. O kas nutiko Sizifo bandymo metu? Ogi jokio ryšio neaptikta. Visiškai jokio ryšio tarp polinkio žaisti ir to, kiek žaislų žmonės sukonstravo. Tai leidžia spėti, kad užsiimant beprasmiška veikla žmonėms džiaugsmas neįkyla.

Svarbiausias motyvuotojas – vadovas

Šių eksperimentų moralas yra toks: žmonės, kurie vadovauja kitų darbui, turi suprasti, kokia svarbi darbininkams yra jų darbo prasmė ir reikšmingumas. Tik labai neišmintingas vadovas gali darbuotojams pasakyti: „Šiandien dirbkite taip, kaip liepia jums vakar, o rytoj – kaip liepsiu jums šiandien. Dėl nieko nesijaudinkite, viskas bus gerai.“

Išmintingas lyderis supranta, kaip darbuotojams svarbu justi savo veiklos prasmę. Jis visuomet skiria laiko, energijos ir pastangų, kad sudomintų žmones tuo, ką jie daro.

Ir nors organizacijos klimatui įtakos turi daug charakteristikų, viena svarbiausių – vadovaujančių darbuotojų elgesys. Specialistai, kurie padeda organizacijoms spręsti darbuotojų motyvacijos problemas, įsitikinę – už jas atsakingiausias organizacijos vadovas: klasėje – mokytojas, mokykloje – direktorius, švietimo sistemoje – ministras.

Geriau nedirbsiu, nei sukčiausiu

Dar vienas eksperimentas buvo kiek kitoks. Jo organizatoriai ėmė atsistatinti raidžių prirašytus popieriaus lapus ir prašė žmonių, kad jie surastų ir pažymėtų identiškas viena šalia kitos esančių raidžių poras. Eksperimento dalyviams atlikus užduotį, buvo siūlomas kitas lapas ir šiek tiek mažesnis atlyginimas.

Buvo atliktos trys bandymo versijos. Pirmojoje žmonės turėjo užsirašyti ant lapo savo vardą, surasti raidžių poras ir atiduoti lapą prižiūrėtojai. Pastarasis pasižiūrėdavo, nukopijuodavo lapą, kažką drau-

giškai sumurmėdavo ir padėdavo darbą į gretą jo esančią popierių krūvą. Antrojoje bandymo versijoje žmonės savo vardo ant lapo neužsirašydavo. Prižiūrėtojas paėmėdavo lapą, tačiau jo neperžiūrėdavo, nenukopijuodavo – tiesiog padėdavo į šoną. Trečiojoje versijoje prižiūrėtojas paėmėdavo lapą ir iš karto įkišdavo į dokumentų naikintuvą.

Kuo skiriasi šių trijų bandymų rezultatai? Bandyme, kuomet prižiūrėtojas tikrindavo darbus, žmonės dirbo iki tol, kol užmokestis pasiekė vos 15 centų. Gaudami 15 centų už lapą, jie toliau dirbti jau atsisakydavo. Kai lapai buvo naikinami, žmonės atsisakydavo dirbti ir už 30 ct. Kitaip tariant, buvo gauti į ankstesnių eksperimentų rezultatus panašūs duomenys. Tačiau reikia atkreipti dėmesį, kad lapų naikinimo atveju žmonės galėjo sukčiauti. Suprasdami, kad jų darbas vis tiek bus iškart sunaikintas, žmonės galėjo visai nesistengti, priduoti darbus ir gauti pinigų už labai menkas pastangas. Nepaisant to, žmonės atsisakydavo dirbti anksčiau nei darbų kontrolės atveju.

Motyvuoti nesunku, demotyvuoti – juokų darbas

O kokie buvo rezultatai bandymo, kai į darbus buvo nekreipiama dėmesio? Ar jie panašesni į tuos, kai darbai buvo tikrinami, ar į tuos, kai darbai buvo iškart naikinami? O gal gautas koks nors tarpinis variantas? Pasirodo, rezultatai buvo beveik tokie patys kaip ir sunaikinant darbus.

Beje, būtų įdomu ir naudinga, jei kas nors patikrintų hipotezę, jog įtakos mokinių pasiekimams turi ir tai, kaip mokytojai elgiasi su jų kontroliniais darbais. Kas galėtų paneigti, kad mokinių pasiekimai gerėja, kai kontrolinius darbus jie rašo iš sąsiuvinio, o ne iš sąsiuvinio išplėstus lapus, kurie netrukus sunaikinami?

Šiaip ar taip žmonių motyvaciją dirbti tiriantys eksperimentai mums siunčia ir gerų, ir blogų žinių. Blogoji žinia – ignoruoti žmogaus pastangas, nekreipti į jas dėmesio yra taip pat blogai, kaip ir sunaikinti jo darbą jam pačiam regint. Geroji žinia yra ta, kad vien pažiūrėjus į tai, ką žmogus padarė, ir draugiškai ką nors suburbėjus, jo motyvacija dirbti gerokai padidėja. Kitaip tariant, padidinti žmonių motyvaciją dirbti yra visai nesunku, o demotyvuoti žmones – išvis juokų darbas.

Vytautas STRAZDAS,
„Dialogo“ apžvalgininkas

Matyti prasmę

Eksperimento metu žmonės buvo paprašyti sukonstruoti po nurodytą žaislą iš lego kaladėlių. Už tai jiems mokėta po 3 Lt, o pagaminti žaislai buvo dedami į dėžę po stalu. Eksperimento dalyviams buvo pasakyta, kad vėliau tie žaislai bus išardyti, o kaladėlės bus naudojamos kituose eksperimentuose.

Kai žmonės padarydavo pirmąjį žaislą, jų paklausdavo: „Gal sukonstruotumėte dar vieną, šį kartą už 2,75 Lt?“ Jei jie sutikdavo, gaudavo dar kaladėlių, o pagaminę žaislą – pinigų ir eilinį klausimą: „Gal norėtumėte sukonstruoti dar vieną?“ – už 2,50, už 2,25, už 2 litus ir taip toliau, kol pagaliau žmonės pasakydavo: „Ne, aciū. Nebematau prasmės – už tokį atlyginimą dirbti man neapsimoka.“

Antro eksperimento dalyviai viską darė taip pat. Vienintelis skirtumas buvo tas, jog eksperimento dalyviai aiškiai matė, kad jų darbas, nors ir neprastai apmokamas, yra visiškai bergždžias: Sizifo bandymu pavadinto eksperimento metu surinkti žaislai

mento metu buvo surinkta mažiau žaislų ir uždirbta mažiau pinigų. Tačiau, kad žaislų buvo sukonstruota bemaž dvigubai mažiau, niekas neatspėjo.

Kitaip tariant, žmonės supranta darbo reikšmės ir prasmės svarbą, tik nesupranta šios svarbos masto.

Reikia pridurti, kad tai, ką darė eksperimento dalyviai, nebuvo labai reikšminga. Juk jie neugdė vaikų, negydė vėžio ir nestatė tiltų. Jie tik surinkinėjo žaislus už keletą centų atlyginimą. Maža to, jie visi žinojo, kad žaislai bus netrukus išardyti. Tačiau akivaizdus darbo beprasmiškumo įrodymas antrojo eksperimento dalyvių paveikė stipriau nei prognozuota.

Beje, eksperimentatoriai įvertino ir aplinkybę, kad žaisti lego vieni žmonės mėgsta, o kiti ne. Todėl galima spėti, jog žmonės, kuriems patinka lego, sukonstruos daugiau žaislų, net jei jiems ir bus mokama mažiau. Juk tas žaidimas jiems ir taip patinka. O žmonės, kuriems šis žaidimas patinka mažiau, sukonstruos ir mažiau žaislų, nes jiems šis darbas tiesiog neįteikia ypatingo džiaugsmo.

Mokslinės Rūtos Mačiūnaitės pieš.

Kultūra kumščiu

Irma VIDEIKAITĖ

▷ Atkelta iš 1 p.

Labai liūdna, bet reikia pripažinti, kad dalis mokinių yra ligoniai, taip pasinėję į virtualų pasaulį, kad atplėšti juos nuo laido atrodo jau neįmanoma misija. Tiesa, knygos „Kaip atitraukti vaiką nuo kompiuterio?“ autorė sako, kad suaugusiems reikia tik kūrybiškumo ir meilės, kad kompiuterio problema būtų išspręsta, tačiau kai mokiniui su džiaugsmu akyse (juk laimėtas konkursas) pasiūlai kino dirbtuves ar „Bilietai iš dangaus“, o jis atsisako, imi tuo abejoti.

Tada nori nenori tenka prisiminti M.Mamardašvilį – ir smūgiuoti. Bet, patikėkite, nėra labai malonu kokiam septintokui aiškinti, kad į ekskursiją vykti jis privalo, nes mokyklos ugdymo programoje numatyta 10 privalomų kultūrinių dienų. Dar keisčiau atrodo skambinti tėvams ir prašyti, kad įtikintų savo sūnų ar dukrą keliauti, o po to stebėti tokio vaiko susuktą veidą autobuse. Tiesa, pasitaiko gimdytojų, kurie, pavyzdžiui, klausia, ar negalima būtų, sakykim, Slunkiuką (artėja Donelaičio metai) atleisti nuo išvykos į teatrą, nes jis buvęs ten savaitgalį su šeima ir galintis atnešti bilietus. Ką sakyti? Kad kultūrinis švietimas yra ne tik šeimos, bet ir mokyklos pareiga, Lietuvos Respublikoje numatyta pagal įstatymus? Iš tikrųjų būtent tai labiausiai ir nervina.

Dvejopi santykiai su dokumentais

Mažas ekskursas.

Paklusimo įstatymams požiūriu yra dvi kategorijos žmonių. Vieni stengiasi įstatymų laikytis, nes nori gyventi teisinėje valstybėje, kiti sako, kad popieriai – sau, o gyvenimas – sau. Pastarųjų mokykloje ypač daug ir tokiems pedagogams, aišku, nė motais bendrojo ugdymo plane įtvirtintas privalomas kultūrinis švietimas: nenori – tegul nevažiuoja, nepatinka – tegul nedalyvauja. Dar belieka nesukelti sau galvos skausmo dėl kultūrinių mokyklos (dažnai ir šeimos) emigrantų – ir gyvenimas vėl gražus.

Tačiau ką daryti, jei priklausai žmonėms, kurie siekia teisinės valstybės ir kartos, gerbiančios įstatymus? Sutikite, požiūris, kad popieriai – sau, o gyvenimas – sau, kitaip – teisinis nihilizmas, yra daugelio mūsų valstybės ligų priežastis. Juk sunku paneigti antiką, o būtent graikams priklauso posakis: „Blogas įstatymas, bet įstatymas.“ Tad jei yra toks dokumentas – laikykis jo; netobulas jis, atitrūkęs nuo tikrovės – dėk visas pastangas, kad būtų inicijuoti pakeitimai. Jeigu tai nepavyksta, tik tuomet spjauk įstatymui į barzdą.

Čia, aišku, nerimtai. Iš tikrųjų man labai liūdna, kad mokykloje tiek daug realiai neveikiančių dokumentų, ypač jei jie iš paauglių repertuaro. Sakykim, kad ir įstatymas, draudžiantis rūkyti švietimo įstaigų teritorijoje. Argi taip vaikams dar mokykloje neparodome, jog įstatymai Lietuvoje yra tik tam, kad juos apeitume? O juk turėtų būti atvirkščiai. Galų gale, jei valstybė nesugeba užtikrinti pagarbos įstatymui, tai gal geriau to įstatymo atsisakyti nei kasdien stebėti nebaudžiamus jo laužytojus. Juk pedagogikos pradžiamokslis teigia: jei jauti, kad klasė tau prašius tylos vis tiek nenurims, geriau tą savo „vaikai, netriukšmaukit“ įsidėti į kišenę.

Tad, grįžtant prie temos, jei mokytojo kultūriniai smūgiai lieka be atsako ir dar jiems kartais priešinasi mokinio šeima, gal reikėtų tokios mokyklos kultūrinės invazijos atsisakyti ir palikti tai tik mokyklos teise, bet ne pareiga?

10,4 Lt metams...

Vis dėlto mokinio intereso trūkumas ir menkas šeimos palaikymas yra tik viena problema. Daug didesnė bėda – finansinė. Finansinis neįgalumas kultūrai – kiek kitaip nei nulinis interesas kultūrinei ir pažintinei veiklai – egzistavo visuomet, tarybiniais laikais taip pat: prisimenu, dalis bendraklasių niekada su klase niekur nekeliaudavo, nes jų tėvai „biednai“ gyveno.

Dabar net sunku pasakyti, kada auklėtojai skaudžiau: kai jos vaikas į kelionę nevažiuoja dėl to, kad nenori, ar dėl to, kad neturi pinigų. Aišku, dvasios *ubagas*, – nepykit kalbininkai, – visuomet atrodo didesnė blogybė. Bet kai vaikas žiūri į tave mėlynom akim ir sako, kad į kelionę negalėsiu važiuoti, nes mama taupo savo penkiasdešimtmečiui arba naujam telefonui, arba dar negavo algos, arba, dar blogiau, dabar geria, – nori nenori gerklėje gumulas sukyta. Ir tada būna vienas iš tų atvejų, kai gailiesi, jog nesi toks turtingas, kad galėtum vaikui į ausį sušnibždėti: „Tiek to, uždėsiu už tave; kai užaugs – grąžinsi, jei norėsi, žinoma.“

Bet iš tiesų žinau, kad net jei būčiau milijonierė, taip pasakyti nebūtų lengva. Žmogus išdidus, labai retai kam tokia mokytojo išmalda būtų maloni. Be to, greitai pasklinda, kad Marytė važiuoja nemokamai, tada to paties užsinori ir Petriukas.

Tiesa, mokinio krepšelyje yra numatyta 10,4 Lt vienam mokiniui pažintinei veiklai ir profesiniam orientavimui. Metams. Juokinga, aišku. Juk dviejų dienų kelionė kainuoja mažiausiai 50 litų, jei, taupant lėšas, susidraugaujama su vietos mokykla ir įsiprašoma nakvynei į jos sporto salę. Už 10 litų geriausiu atveju, jei esi didmiesčio gyventojas, gali nueiti į „Lėlės“ teatrą arba į vieną kitą muziejų. Yra, be abejo, ir nemokamų kultūrinių pažintinių objektų, bet visiems žinia, kad retai jie būna paaugliams patrauklūs. Pačiomis geriausiomis mokamomis edukaci-

Vis daugiau atsiranda vaikų, nenorinčių jokios papildomos veiklos...
Dalis mokinių yra ligoniai, taip pasinėję į virtualų pasaulį, kad atplėšti juos nuo laido atrodo jau neįmanoma misija.

nėmis programomis, išvykomis sunku kai kuriuos sudominti, tad ką jau ten kalbėti apie veltui dalinamą kultūrą.

Pavojinga egoizmo atmaina

Iš tikrųjų, manau, daugeliui auklėtojų skaudu, kai jie neišgali supažindinti savo vaikų su gražiausiomis Lietuvos vietomis, su reikšmingiausiais kultūriniais objektais. Meilė savo kraštui gimsta per jo pažinimą. Iki skausmo žinoma visiems frazė. Teisinga frazė. Tačiau apie kokį krašto pažinimą galima kalbėti už 10 litų per metus? Už tokią sumą moters nepažinsi, geriausiu atveju tik susipažinsi, o čia valstybė. Ir ne šiaip sau valstybė – Tėvynė.

Ne mažiau skaudu ir pačiam vaikui, kai jis negali važiuoti su klase į kelionę dėl savo šeimos skurdo. Paskaitykite „Panelę“, kur populiariau kiekviename numeryje pristatyti vis naują šiuolaikinės pelenės istoriją. Kas joms būdavo mokykloje skaudžiausia? Pacituosiu: „Apie mokyklos ekskursijas daugiau svajojome, o ne keliavome. Dažniausiai mokytojams sakydavome tiesą – norėtume su visais, bet tėvai neturi tam lėšų. O bendraklasiams tik duok – patyčios, apkalbos.“

Taigi dar vienas argumentas, siūlant atsisakyti privalomo kultūrinio švietimo, būtų lėšų trūkumas. Iš tikrųjų nėra malonu versti ar skatinti mokinius eiti į teatrą ar papalinių žygį, kai už tai reikia dar ir mokėti, o pinigų šeima neturi.

Kitas variantas – kultūrinį švietimą organizuoti pagal mokyklos finansines galimybes. Pavyzdžiui, palikti tik tokias veiklas, kurios nieko nekainuoja: kalėdinės popietės, sporto šventė *etc.* Lai lieka išvykos tik mokyklos teisė ir šeimos misija.

Tiesa, priėmus tokią nuostatą, daliai vaikų vienintelė pažintinė veikla liktų televizija ir IT. Vadinas, vėl būtų prarasta gana daug potencialių kultūros vartotojų. Juk mažai tikėtina, kad vaikai, užaugę neregėję profesionaliojo teatro, kino, pažintinių kelionių, vėliau tuo susidomės.

Jau neprisimenu, kas kur ir kada pasakė, kad abejingumas vaikystės pasauliui yra suaugusiųjų egoizmo apraiška, ir labai pavojinga. Sunku būtų nesutikti. Ypač kai žinai, jog pinigėlių, bent 100 litų metams kiekvienam, tikrai būtų galima rasti. Tereikia noro.

P. S. Mūsų liaudis sakydavo: Dievas niekada neklauso, kai kosi utelė. Bet kartais taip gerklę peršti, kad kosulys nori nenori ima ir išsiveržia. Atsiprašau. Gal ir gerai, kad tas „Dialogas“ miršta. Nebus kur kosėti, sumažės ir kosinčiųjų. Tik ar nuo to tapsim sveikesni?

Jei valstybė nesugeba užtikrinti pagarbos įstatymui, tai gal geriau to įstatymo atsisakyti nei kasdien stebėti nebaudžiamus jo laužytojus?

Gabrielės Tervidytės nuotr.

KLAUSIATE? ATSAKOME!

Kaip skaičiuojamas teisės nutraukti darbo sutartį dėl nesumokėto darbo užmokesčio terminas?

Vaikų darželyje, kuriame dirbu, atlyginimų mokėjimas vis labiau vėluoja. Girdėjau, kad darbuotojai turi teisę nutraukti darbo sutartį, jeigu darbdavys kažkiek laiko nemoka jam priklausančio darbo užmokesčio. Kaip skaičiuojamas tas laikas?

Vadovaujantis Darbo kodekso 128 str., darbuotojas turi teisę nutraukti neterminuotą darbo sutartį, taip pat terminuotą darbo sutartį, sudarytą ilgesniam kaip šešių mėnesių laikui, jeigu jo darbo vietoje darbo sutartyje nustatyto darbo laiku prastova ne dėl darbuotojo kaltės tęsiasi ilgiau kaip trisdešimt dienų iš eilės arba jeigu ji sudaro daugiau kaip šešiasdešimt dienų per paskutinius dvylika mėnesių, taip pat jeigu jam daugiau kaip du mėnesius iš eilės nemokamas visas jam priklausančias darbo užmokeskis (mėnesinė alga). Darbo sutartis turi būti nutraukiama nuo darbuotojo prašyme nurodytos datos. Ši data turi būti ne ankstesnė kaip trys dienos nuo prašymo padavimo dienos.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (LAT), išnagrinėjęs kasacinę bylą dėl atleidimo iš darbo (byla Nr. 3K-3-532/2013), išaiškino, kad įstatyme nurodytas dviejų mėnesių terminas reiškia laikotarpį, už kurį buvo nesumokėtas darbo užmokeskis, o ne pavėlavimo mokėti trukmę. Darbdavio įsiskolinimas darbuotojui kaip pagrindas reikalauti nutraukti darbo sutartį atsiranda, kai už du mėnesius iš eilės darbuotojui darbo užmokeskis nemokamas arba mokamas ne viso dydžio.

Nagrinėtos bylos atveju pagal šalių sudarytą darbo sutartį darbo užmokeskis turėjo būti mokamas du kartus: iki mėnesio pabaigos už pirmą mėnesio pusę ir iki kito mėnesio 25 d. už antrą praėjusio mėnesio pusę. Taigi galutinis terminas darbo užmokesčiui už praėjusį mėnesį sumokėti buvo einamojo mėnesio 25 d. Esant tokioms sąlygoms, už 2011 m. gruodžio mėn. turėjo būti visiškai atsiskaityta iki 2012 m. sausio 25 d., o buvo atsiskaityta 2012 m. kovo 5 d., už 2012 m. sausio mėn. turėjo būti visiškai atsiskaityta iki 2012 m. vasario 25 d., o buvo atsiskaityta 2012 m. kovo 5 d. Tai reiškia, kad 2012 m. vasario 26 d. susidarė situacija, kai darbuotojui buvo nesumokėtas visas darbo užmokeskis už du mėnesius – 2011 m. gruodį ir 2012 m. sausį.

Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad minėtos teisės darbuotojas nepraranda net ir tuo atveju, jei už paskutinį mėnesį visas darbo užmokeskis jam buvo sumokėtas.

Ar privalu instrukuoti saugos klausimais pagal nuotolinio darbo sutartis dirbančius darbuotojus?

Keli nepedagoginiai mokyklos darbuotojai dirba pagal nuotolinio darbo sutartis. Ar privalu juos instrukuoti saugaus darbo klausimais?

Vadovaujantis Darbo kodekso (DK) 108 str., nuotolinio darbo sutartis – viena iš darbo sutarčių rūšių. DK 115 str. nurodo, kad nuotolinio darbo sutartyje gali būti nustatyta, kad sutartyje sulygtą darbo funkciją arba dalį sulygtų darbo funkcijų darbuotojas atliks kitose negu darbovietė darbuotojui priimtose vietose. Nuotolinio darbo sutarties ypatumus nustato Vyriausybė ir kolektyvinės sutartys.

Valstybinė darbo inspekcija (VDI) yra išaiškinusi, kad nuotolinė darbo sutartis nepaneigia darbdavio pareigos jo nustatyta tvarka organizuoti arba pavesti darbdavio įgaliotam asmeniui organizuoti pagal minėtą sutartį dirbančių darbuotojų instruktavimą užtikrinant, kad jie būtų instrukuojami priimančią darbą, perkeliant į kitą darbą, pakeitus darbo organizavimą, pradėjus naudoti naujas ar modernizuotas darbo priemones, pradėjus naudoti naujas technologijas, pakeitus ar priėmus naujus darbuotojų saugos ir sveikatos norminius teisės aktus (Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 25 str. 6 p.).

Tokio darbuotojo naudojamos darbo priemonės, įranga, darbo vieta taip pat turi atitikti darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų reikalavimus. Darbdavys turi apmokyti darbuotoją, kaip saugiai naudotis darbdavio suteiktomis darbo priemonėmis ir įranga. Kita vertus, darbuotojas, dirbantis pagal nuotolinio darbo sutartį, taip pat privalo rūpintis savo paties ir kitų asmenų, kurie galėtų nukentėti dėl netinkamo jo elgesio ar klaidų, sauga ir sveikata, taip pat tinkamu įrangos ir darbo priemonių naudojimu.

Apspręsti, kokie asmenys instruktuos dirbančius pagal nuotolinio darbo sutartis darbuotojus, kokia apimtimi, kaip bus įformintas jų instruktavimas, koks bus jo periodiškumas, kaip bus tikrinamos darbuotojų žinios ir pan., darbdavys gali numatyti jo patvirtintoje darbuotojų instruktavimo tvarkoje.

Parengė Vytautas STRAZDAS

TYRIMAI

Apie galimybę įsidarbinti po studijų diskutuojama retai

Specialus interneto vartotojų komentarus tyrimas, kurį atliko didžiausia Lietuvoje rinkos ir žiniasklaidos tyrimų bendrovė TNS LT, parodė, kad galimybės įsidarbinti po studijų – vienas rečiausiai internetų įvardijamų kriterijų renkantis aukštąją mokyklą. Svarbiausias veiksnys, pagal kurį internautai vertina mūsų šalies aukštąsias universitetines mokyklas, yra studijų kokybė.

„Su studijų kokybe Lietuvos universitetuose susiję 59 proc. internetų komentatorių apie aukštąsias mokyklas ir beveik pusė jų – teigiami. Palankiausiai internautai atsiliepia apie Lietuvos sveikatos mokslų universitetą, Kauno technologijos universitetą ir ISM Vadybos ir ekonomikos universitetą“, – sakė TNS LT Komunikacijos analizės vadovas L.Spėčius.

Dar vienas svarbus aspektas, pagal kurį Lietuvos internautai vertina universitetus – vadovybė ir dėstytojai. Ši tema sudaro 16 proc. interneto vartotojų komentarų apie aukštąsias universitetines mokyklas. Kas dešimtam komentare aptariama universitetams priklausančių bendrabučių būklė bei galimybės patogiai pasiekti mokymo įstaigą visuomeniniu transportu.

Mažiausiai dėmesio skiriama studijų

kainai – ją aptarinėjo tik 2 proc. interneto komentatorių. Mažai diskutuojama ir apie Lietuvos aukštųjų mokyklų suteikiamas galimybes įsidarbinti po studijų – vos 6 proc. internautų svarbu įgytos specialybės paklausa darbo rinkoje. Taip pat lietuviams rečiau rūpi mūsų šalies universitetų reputacijos klausimas – jis aktualus 7 proc. apie juos pasisakančių internautų.

Į dažniausiai internetų aptariamų universitetų penketuką patenka Vilniaus, Kauno technologijos, Mykolo Romerio, Vilniaus Gedimino technikos ir Vytauto Didžiojo universitetai. Daugiausia komentarų sulaukė Vilniaus universitetas, kuriam atiteko 28 proc. visų komentarų apie aukštąsias mokyklas internete, Kauno technologijos universitetas – 16 proc., Mykolo Romerio universitetas – 13 proc.

Tyrimas atliktas šių metų birželio–liepos mėnesiais. Jo metu, naudojant TNS LT ir „NewsPoint“ socialinės medijos monitoringo sistemą, buvo išanalizuotas 1671 Lietuvos internautų pasisakymas tinklalapiuose, interneto forumuose, socialiniuose tinkluose „Facebook“ ir „Twitter“. Tyrimo metu buvo nagrinėjami komentarai, susiję su 20 universitetinių aukštųjų šalies mokyklų.

„Dialogo“ inf.

SEMINARAI

Dalijosi IT taikymo patirtimi

Šiaulių Jovaro progimnazijoje įvyko seminaras miesto mokytojams „Praktinis IT taikymas pamokose“. Juo siekta skatinti mokytojus domėtis IKT taikymu ugdymo procese. Dalyviai sužinojo, kaip mokytojai praktikai ugdymo procese naudoja mokomąsias kompiuterines priemones, taikomąsias programas, informacines sistemas. Įvairių dalykų mokytojų komanda demonstravo ir mokė dirbti su išbandytais, konkrečiose pamokose naudotais IT įrankiais, pristatė *Education 2.0*, *Web 2* technologijas, patrauklų ir dinamišką demonstracijų kūrimą „debesyse“ (*Prezi*, *Emaze*, *Blubbr* ir kt.), esamų interneto svetainių pritaikomumą ugdymo procese, parodė, kaip svetainių įrankiai padeda mokomąją medžiagą perteikti įdomiai, patraukliai, šiuolaikiškai. Seminaro klausytojai mokėsi naudotis testų kūrimo programomis, kūrė testus, išbandė vertinimą ir įsivertinimą su *Microsoft Mouse Mischief* pelėmis, išbandė interaktyvių lentų (*Smart Board* ir *Promethean*) programomis sukurtas užduotis, netradicinę veiklą.

Seminarą inicijavo Jovaro progimnazijos direktoriaus pavaduotoja ugdymui I.Ričkuvienė, organizavo ir vedė mokytojai **Inga Balčytienė**, **Lina Mačiulskienė** (šios informacijos „Dialogui“ autorės), A.Bielskienė, E.Bražienė, N.Kungienė, R.Statkuvienė, V.Vinogradovaitė, I.Žemaitienė.

■ Šiaulių mokytojai seminare, skirtame pasidalyti IT taikymo pamokose patirtimi

Naujiena

– Dirbu žmonėms, – išdidžiai skelbia politikas.

Keista! Aš tai – troliams mumiams.

Lengvatikiai

Stebimės žmonėmis, kurie pažadinti vidury nakties patiki melagingu skambučiu.

O juk daugelis mūsų kas keleri metai vidury šviesios dienos patiki-me kandidatų pažadais.

Kęstutis MILIAUSKAS

Psichologinis smurtas prieš mokytojus

▷ Atkelta iš 1 p.

Tai anomalija, kad mokytojas, užuot perteikęs žinias, ugdęs gebėjimus, turi užsiimti tramdymu. Užtenka 2–3 neklaužadų, kad pamokos eiga būtų sutrikdyta, juolab jei tai daroma tyčia, kerštauja mokytojų, kuris netoleruoja mokinio taisyklių nesilaikymo, nekultūringumo, arogancijos, dėl to išsako pastabas, reikalauja namų darbų atlikimo, neleidžia nusirašinėti ir dar visaip kitaip „blogai, nežmoniškai“ elgiasi su ugdytiniais.

Ko vertas papeikimas?

Mokyklose tvarkingai rikiuojasi aplankai su mokinio taisyklėmis, segtuvai su mokinių bylomis, kur įsegtos mokinių ir jų tėvų pasirašytos sutartys. Tie parašai reiškia ne vien tai, kad pasirašiusieji susipažino su mokyklos darbo tvarkos taisyklėmis, bet ir įsipareigojimą jų laikytis.

Tačiau žodis „privalo“ nedrausmingiesiems tik juoką kelia. Pedagogų tarybos posėdžiuose svarstome jų elgesį, balsuojame, kokią nuobaudą – papeikimą ar griežtą papeikimą – skirti, o jiems tik nuspėjant, o tokias nuobaudas, nes žino, kad šalinama iš mokyklos ypač retai, o jei tu dešimtokas – joks šalinimas tau apskritai negresia. Mokinio krepšelis – visagalis, tarsi koks skydas, saugantis nuo pašalinimo iš mokyklos pavojaus.

Kodėl Švietimo ir mokslo ministerijos (ŠMM) darbuotojai negalėtų pamąstyti apie tai, kaip sutramdyti mokinius, besityčiojančius iš mokytojų ir mokyklos?

Kodėl negalėtų būti sugrąžintas elgesio vertinimas pažymiu? Manau, tada tikrai mokiniai rimčiau žiūrėtų į mokinio taisyklių laikymąsi. Elgesio vertinimas ugdytų atsakomybę už savo veiksmus. Nes papeikimas – kokia gi tai nuobauda, jeigu mokiny nepajuto jokių savo blogo elgesio pasekmių. Jeigu jis ir toliau gali per pamoką naudotis mobiliuoju telefonu, skaldyti replikas, juoktis ir už tai jam nieko nenukris. Kodėl jis turėtų pasikeisti? Tegų mokytojai keičiasi, – ko gi jie negali šypsotis ir gražiai kalbėti, kai neklaužada juos tiesiog tujina arba pasako „ne tavo reikalas“? Kurgi pedagogų tolerancija ir supratingumas?

„Nusikaltimo sudėties nerasta...“

Kol nedrausmingi, iš mokytojų besityčiojantys mokiniai nebus baudžiami, tol mokykloje tvyros liberalizmas blogąja prasme ir klestės psichologinis smurtas. Žinoma, tokių mokinių, kuriems kenkti yra malonumas, pramoga, – ne dauguma. Betgi šaukštas deguto medaus statinę sugadina. Keli tokie energetiniai vampyrai sutrikdo pamokos darbą, žemina mokytojo autorite-

tą bei bendrą klasių, kurie nori pamokos laiką skirti mokymuisi. Tad ką daryti tuomet, kai jau ir socialinis pedagogas, ir psichologas, ir mokyklos administracija su neklaužadam kalbėjo, išbarė, netgi tėvai buvo atėję ir raudonavo, o šie vis tiek daro savo?

„Kreipkitės į policiją, nereikia kęsti bjauraus elgesio.“ Buvo kreiptasi. Prevenciniai pokalbiai su nusikaltusiais ir jų tėvais įvyko. Ir ką gi? Gavau laišką, kad nerasta nusikaltimo sudėties, ir tiek. Žinoma, anoks čia nusikaltimas, kad neklaužado mokytojos, išsidirbinėja per pamokas, – tarsi policininkai su tikrais nusikaltėliais nesusidurtų, kad mokinio taisyklių pažeidinėjimą laikytų nusikaltimu. Taip ir liko viskas savieigai. Na, jeigu būtų išvadinę necenzūriniais žodžiais, tada jau rimtesnis reikalas...

Kas turi nutikti, kad ŠMM darbuotojai ir visagalės vaikų teisių tarnybos imtųsi arba mokykloms leistų imtis griežtesnių priemonių, tramdančių piktybiškai besielgiančius vaikus? Gal kai į mus bus imta šaudyti, tik tada bus pažabota pikta mokinių valia? Juk Lietuvoje taip jau yra: sukruntama tik tada, kai atsitinka kas nors siaubinga ir neatitaisoma. Nors net ir tada vyksta tik kaltų ieškojimas, o problema neišsprendžiama.

Kodėl negalima auklėti darbu?

Negana to, kad mokiniai žemina mokytojus, pastarieji dažnai patiria dar vieną psichologinio smurto atmainą: pats esi kaltas, kad tavo pamokoje mokiniai nepagarbiai elgiasi, – nesudomini, ne tuos metodus parenki, nerandi psichologinio kontakto su mokiniais... Vadinasi, kentėk ir susitaisyk su pažeminimu, nes pats kaltas esi.

Elenos Tervidytės foto kompozicija

Gera, saugiai jaustis darbe – kiekvieno žmogaus teisė, kurią turėtų ginti įstatymai. Ar yra įstatymas, kuris gina mokytojus? O gal mokytojas už įstatymo ribų, kad tie, kurie jį žemina, lieka nebaudžiami?

Noriu būti suprasta teisingai: ne apie fizinių bausmių įteisinimą kalbu, ne apie statymą į kampą ar klupdymą ant žirnių. Reikia sukurti tokią nedrausmingų mokinių auklėjimo sistemą, kuri priverstų juos būti atsakingus už savo elgesį, o atsakingumas ateina tada, kai žmogus pajunta savo elgesio pasekmes. Kažkoks stebuklas, kad kažkurioj valstybėj (ar valstybėse) baudžiama nušalinimu nuo pamokų, – Lietuvos mokiniai tuo tik pasidžiaugtų. Bet tikrai nesidžiaugtų, jeigu už savo nusižengimus gautų atidirbti, tarkim, nušveisti suolus ar išplauti kabineto grindis. Tuomet jie pajustų nedrausmingumo pasekmes. Jau girdžiu man priekaištaujančią pasipiktinimo kupiną balsą: negi nežinai, kad darbu bausti negalima? Žinotai žinau, bet kodėl negalima – niekaip negaliu suprasti. Popžvaigždė gali atidirbinėti už savo chuliganišką elgesį senelių namuose, o mokyklos piktadarys – ne. Matyt, neklaužados yra laikomi didesnėmis žvaigždėmis. Tik nuo tokių „žvaigždžių“ savivalės jau bloga. Ir ne vien mokytojams – bloga ir mokiniams.

Žodis prieš geležimi kaustytą įžulumą

Kas benorės dirbti mokykloje, pamatę, koks žemas yra mokytojo – beteisio, bebalsio, nieko negalinčio pakeisti, nuolat patenkančio į stresines situacijas – statusas. Edukologijos universitetą baigusieji jau verčiau „Maximos“ kasoje sėdės ar Londono bare girtų klientų vėblenimo klausysis nei eis dirbti į įstaigą, kur kasdien susiduriama su pažeminimu ir neigiamomis emocijomis.

Pasak mokslininkų, dalyvavusių pirmą kartą pasaulyje atliktame mokytojų statuso tyrime, „jeigu mokytojo negerbia visuomenė, vaikai klasėje jo neklaužado, tėvai nepaiso jo patarimų, tai ir patys talentingiausi mokiniai vengs mokytojo profesijos. Toks pagarbos mokytojams stygius ilgainiui susilpnins jų luomą, sumenkina ugdytojų kokybę, padarys žalą milijonų žmonių ugdymosi galimybėms

ir galiausiai susilpnins visas pasaulio valstybes“ (iš straipsnio „Nuo ko priklauso mokytojo statusas?“, „Dialogas“, Nr. 41).

Atsakymui į klausimą, „nuo ko priklauso mokytojo statusas“, pateikti galvos ilgai sukt nereikia: be abejo, statusas priklauso ir nuo pašaukimo, ir nuo gebėjimo sudominti, daryti poveikį ugdytinių mąstymui, pasaulėžiūrai. Tačiau visus šiuos puikius dalykus neretai nubraukia mokytojo neįgalumas sudrausminti įžulėlių, sustabdyti jų piktavališkumą. Apie kokią pagarbą ir statusą tada galima kalbėti? Mokinių įžulumas toks geležimi kaustytas, kad neretai pasijuntam prieš jį stovintys plikomis rankomis, tik žodžiu ginkluoti. Deja, mokytojo žodis niekad nebuvo burtažodis, kuris priverstų neklaužadą elgtis tinkamai.

*Mokytojos prašymu
jos pavardės neskelbiame.*

Ilzė Butkutė: teisuoliškumas kyla iš BUKUMO

Skaitau kai kuriuos komentarus ir vis dažniau pagalvoju, kad teisuoliškumas kyla iš BUKUMO.

Pirmasis nesenas pavyzdys – kai įmečiau savo darytą „Johnnie Walker“ adaptaciją, iškart priskreto vienas nuvytęs teisuolis ir ėmė virkauti:

„Och, ach, uch! Aš niekada gyvenime nedirbčiau su tuo, kas gali nužudyti! Ach, och! Alkoholinio gėrimo reklama? Siaubas, be dieve jūs, kaip jums ne gėda, pasigėdytumėt! Ach, och, uch! Aš turiu vertybių sistemą, aš kažką, aš toks anoks, o jūs? Kaip jūs drįsot? Ką jūs sau galvojot? Jūs neturite vertybių... Ach, och, uch...“

„Na, skaistuli protuoli, jau baigė? Jau? – paklausiau mintyse. – Tai turbūt vienintelis tau likęs pasitenkinimo būdas, ar ne?“

Tada ji tyliai blokavau, o jo liguistai tei-

suolišką komentarą ištryniau. Jei tas siauraproty būtų manęs paklausęs, kaip panaudojau pinigus, uždirbtus „nešvarių“ būdu iš alkoholio reklamos, būčiau pasakiusi – viską iki paskutinio cento paaukojau. Dalį vienam sergančiam ir vargstančiam žmogui, dalį įvairioms iniciatyvoms, kurioms pritariu (turiu bėdą – pritariu nemažam kiekiui iniciatyvų, kai pagalvoju).

Ir paskui dar tokią pat sumą, uždirbtą jau NE iš alkoholio reklamos, paaukojau vienam kultūriniam projektui.

Neketinau šito rašyti, bet gal tai padės praplėsti kitų teisuolių sąmonę ir jiems suvokti, kad kartais namas ir jo vidinis kiemas nudažyti nebūtinai ta pačia spalva. Siaubingai sunku patikėti, – ar ne? Na tikrai sunku, jei niekad nebando užsukti į vidinį kiemą.

Jei nebūčiau blokavusi to teisuolio, šįva-

kar norėčiau jo paklausti: „O ką tu, save aukštinantis ažuolėli, esi per savo gyvenimą paaukojęs kitų žmonių labui? Pavyzdžiui, kiek lėšų esi skyręs kitiems? Ar tai būtų keturženklė suma? Bent triženklė? Dviženklė?“

O kiek valandų savo teisuoliško gyvenimo laiko esi skyręs kitų labui? Ar tai būtų šimtai valandų? Ar bent dešimtys? Valanda, kita?“

Kažkodėl patys aktyviausi teisuoliai labai patogiai pamiršta ir Biblijoje pasakytą tiesą: „Neteisk, ir nebūsi teisiamas.“

Ir, kas juokingiausia, tie teisiantieji teisuoliai dangstydamiesi aukščiausiomis vertybėmis laksto po pasaulį kaip vištos nukirstomis galvomis rodydami į kitus pirštais ir virkraudami: „o jūs tai tokie, o aš tai toks“.

Atsigaukit. Pakilkite aukščiau savo varguolišką teisumo ambicijų. Pažvelkit į viską iš paukščio skrydžio. Bent jau pasidomėkit prieš

teisdami, ką žmonės daro ir kodėl. Pasiaiškin- kit, kaip jie atėjo iki tokio savo gyvenimo taško. Ir kur jie eis toliau. Pasiaiškin- kit, prieš mesdami akmenį į apmusijusį savo monitorių.

Šiandien parašiau apie šlykštų, pigų, ne profesionalų, manipuliatyvų būdą rinkti parašus „už Lietuvos žemėlę“, ir iškart lyg krauplūdis pasipylė suskretusių piktdžiugų komentarai. Ar aš sakiau, kad esu už žemės pardavimą? Ar sakiau, kad esu prieš? Aš sukritikavau patį būdą, kuris tikrai lyg iš šiknos trauktas, ir išties psichotišką šią temą sekančią paranoją. Tačiau įkaitusios žemės galvoje neleido iki galo suvirškinti mano *posto* ir jau vertė lauk iš praeiksmų žarijų pilnų žabtų įsiučio putas. Žiū, tik apopleksijos neįsitaisykit, teisieji.

O su savo žeme, kaip kažkuris *blogeris* puikiai pasakė, ir ačiū jam už tai, – galite daryti ką norite jau šiandien. Vėlgi, neįtikėtina, – tiesa?

Iš Ilzės Butkutės „Facebooko“ paskyros

Pražydo tolerancijos gėlės

Lietuva, kaip žinome, nepasižymi aukštu tolerancijos lygiu. Maža to, tautiečiai, kurie juo nepasižymi, nevengia demonstratyviai savo netolerantiškumu pasididžiuoti, jį papropaguoti ir nelaiko tolerancijos jokia vertybe. Atrodytų, visi puikiai suvokiame, kad „visi mes – skirtingi“, bet daug kas griežtai nemano, kad „visi mes – lygūs“. O ir pačios tolerancijos interpretacijų – maždaug tiek, kiek galvų...

Nepaisant tokios tautiečių įsitikinimų įvairovės, oficialus Lietuvos ideologinis kursas – tolerancijos link. Iš tiesų atskirti, kiek nuoširdus yra šis mūsų kursas, o kiek – *pro forma*, priverstinė duoklė europinei konjunktūrai, – nelengva, o gal ir prasmės nelabai yra.

Tokiame štai kontekste Tarptautinė komisija nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti jau vienuoliktą kartą inicijavo Tarptautinės tolerancijos dienos paminėjimą. Šių metų Tolerancijos dienos simbolis buvo Tolerancijos gėlė.

Tolerancijos dieną paminėjo ir mūsų šalies bendrojo ugdymo įstaigos – daugiau nei 870, – iniciatorių teigimu.

Galgi šios „iš viršaus inicijuotos“ tolerancijos gėlės ištis subrandins sąmoningo jaunosios kartos pakantumo sėklas?

Apie renginius pasakoja mokyklų atstovai.

• Molėtų gimnazijos ugdytiniai irgi visą savaitę gamino tolerancijos gėles su užrašais, surengta paroda, kurtas tolerancijos plakatas. Klubo „Mes – gimnazistai“ narės su direktorės pavaduotoja Valerija Mateikiene ir socialine pedagoge Jolanta Liubeckaitė vyko į Kijelių specialiojo ugdymo centrą, kur gimnazistės susipažino su centro ugdytiniais, stebėjo jų veiklą, visiems padovanojo po tolerancijos gėlę ir surengė trumpą koncertą. Tą dieną lankytasi ir Molėtų žmonių su negalia sąjungos būstinėje.

■ Molėtų gimnazijoje į Tolerancijos dienos minėjimą puikiai „įsipaišė“ ir šaškių turnyras.

Jolantos Liubeckaitės nuotr.

• „Šiandien tolerancijos diena, rytą – irgi...“ – taip iškalingai savo informaciją apie Tolerancijos dienos minėjimą Prienų r. Balbieriškio pagrindinėje pavadino mokytoja Reda Valančienė. „Visose klasėse vyko integruotos pamokos, buvo gaminamos tolerancijos gėlės, kuriamos emblemos, ruošiami klasių prisistatymai. Bendrą renginio programą pajavairino Balbieriškio kultūros ir

laisvalaikio centro trio atliekamos dainos, mokyklos tolerancijos centro vadovo R.V.Sidaravičiaus vaizdinis pranešimas, pilietinių iniciatyvų klubo „Bendraamžiai“ atstovų skaitoma pasaka ir eilės. Džiugu, kad renginyje dalyvavo Alytaus profesinio rengimo centro Balbieriškio Mykolo Krupavičiaus paslaugų ir verslo skyriaus mokiniai, kiti svečiai“, – pasakoja informacijos autorė.

• „Mokiniai buvo pakviesti piešti gėles – taip iki pamokų pradžios buvo sukurta nuostabių tolerancijos gėlių pieva, – dalijasi Šiaulių Simono Daukanto gimnazijos Neformaliojo švietimo ir pagalbos skyriaus vedėja Laima Tiepeliene. Dorinio, pilietinio ugdymo pamokose mokiniai prisiminė ir išsiaiškino tolerancijos žodžio prasmę, kalbėjo apie tolerancijos pavyzdžius mokykloje, visuomenėje. Istorijos pamokose prisimindami istorinius faktus vertino tolerancijos / netolerancijos atvejus. Visą savaitę mokiniai galėjo rašyti žinutes į tolerantiškų minčių dėžutę – penktadienį šios žinutės buvo padalintos. Per pertraukas buvo rodomi filmukai tolerancijos tema...

• Šiaulių r. Gilvyčių mokyklos mokiniai bei mokytojai Tarptautinės tolerancijos dienos minėjimą susiejo su „Sveikatiados“ projekto veikla. Dieną gėlėmis pražydusioje mokyklos salėje pradėjo „Pusryčių fiesta“ su bendrais pusryčiais bei įvairių šalių valgymo patarimų pristatymu. Po pusryčių ir „Sveikatiados“ veiklos kalbėta apie toleranciją. Mokyklos direktorė Birutė Banienė, etikos mokytoja, pasakojo apie toleranciją, jos reikšmę bei apdovanojo gražiausių tolerancijos darbų autorius. Mokykla pasipuošė įvairiausiomis margaspalvėmis gėlėmis (piešiniais, gėlių kompozicijomis iš popieriaus, plastiko, rudeninių lapų, audinių, vilnos, vytelių, siūlų ir kt.). Pasibaigus pamokoms mokiniai sveikino Gilvyčių kaimo praeivius, pardavėjas ir bibliotekos darbuotoją su Tolerancijos diena – dovanojo iš klevo lapų susuktas rožes, popierinių gėlių burbulus, savo artimiesiems – pačių sukurtus atvirukus.

• Ir Alytaus Piliakalnio pagrindinė mokykla Tolerancijos dieną pasitiko įvairiaspalviais žiedais. Direktorės pavaduotoja ugdymui Vilma Masionienė „Dialogui“ pasakoja: „Mokinių taryba pakvietė 5–10 klasių mokinius ir jų auklėtojus į diskusiją „Ką reiškia būti tolerantiškam?“ Paaugliai, samprotaudami, ką jiems reiškia sąvoka „tolerancija“, koks žmogus yra tolerantiškas, pabrėžė, kad būti tolerantiškam nereiškia būti abejingam ar neturėti savo nuomonės, būti tolerantiškam reiškia neturėti išankstinių nuostatų, priimti žmogų tokį, koks jis yra, aišku, jeigu jo elgesys nekenkia kitiems. Tolerancija baigiasi tada, kai pažeidžiamos kito žmogaus teisės ar užsiimama nusikalstama veikla. Diskusijos dalyviai vienbalsiai pritarė, kad kuo tolerantiškesni būsimie, tuo saugiau, geriau, gražiau gyvensime. Mokiniai atvirai pasidalino patirtimi, su kokiomis netolerantiškumo apraiškomis jiems teko susidurti, kaip

■ Alytaus Piliakalnio pagrindinėje...

• „Toleranciją kiekvienas supranta savaip. Mes, trečiokai, ši žodį suprantame kaip kitokių pažiūrų, asmenybių, keistų įpročių, pomėgių priėmimą. Mokomės suprasti, kad tai, ko mes nepažįstame arba kas mums nepriimtina, – nėra blogai. Taigi toleranciją suprantame kaip pakantumą, pagarbą kitaip mąstančiam, nors galbūt jo nuomonei ir nepritariame. Aišku, mes nepritariame nusikaltimams, patyčioms, įžeidinėjimams“, – rašo „Dialogui“ Alytaus Šaltinių pagrindinės mokyklos pradinė klasių moky-

■ Gėlėta Tolerancijos diena Alytaus Šaltinių pagrindinėje

tojos Alė Saukalienė ir Daiva Muliulienė. Paminėdami Tolerancijos dieną Šaltinių mokyklos trečiokai gamino gėles su šiltais palinkėjimais ir jas padovanojo savo mažiesiems draugams pirmokams.

■ Idėjos ir išradingumas Alytaus r. Butrimonių gimnazijos moksleiviams organizuojant akciją „Tolerancijos gėlė“ pranoko lūkesčius, – praneša šios ugdymo įstaigos direktoriaus pavaduotoja ugdymui Genovaitė Žiurinskienė.

jie elgėsi nemaloniuose situacijose. Vaikai pasidžiaugė, kad nemažai žinių, kaip kovoti su patyčiomis, jiems suteikė klasių auklėtojos Olweus patyčių prevencijos programos klasių valandėlių metu (šioje programoje dalyvaujame nuo 2009 metų, 2013–2015 metams mokyklai suteiktas „Olweus mokyklos“ vardas). Mokiniai kalbėjo ir apie netoleranciją pasaulyje – antisemitizmą, apartheidą, šovinizmą, terorizmą. Diskusiją vainikavo kūrybinis darbas – dirbdami grupelėse, pagal pateiktus kriterijus mokiniai apibūdino ir viešai pristatė tolerantišką klasę. Buvo nutarta kovo mėnesį organizuoti tolerantiškiausios klasės rinkimus.

Lapkričio 15-ąją mokiniai Tolerancijos gėles dalino Pirmojo Alytaus gyventojams, linkėdami gyventi darniai su savimi, savo artimaisiais ir pažįstamais, gerbti ir vertinti kiekvieną žmogų, įžvelgti ne skirtis, o bendrumus.“

Atvira paslaptis

Tony PARSONS

Išsilaisvinimo prigimtis yra aiški, paprasta ir natūrali kaip kvėpavimas. Daugelis su juo „susidurs“ ir greitai nusipurtę mesis atgal prie to, ką įsivaizduoja žiną ir manosi turį padaryti. Tačiau kai kurie surezonuos su kvietimu, – jie staiga praregės ir bus pasirenę liautis ieškoję ir siekę... Net to, ką jie vadino nušvitimu.

Įvadas

Kol esame sukaustyti tariamo patyrimo, esą mes – atskiri individai pasaulyje, su kuriuo turime vesti derybas, – gyvename sapnuodami. Šioje sapno būsenoje viską, ką darome, valdo priešybų dėsnis, pagal kurį kiekvieną vadinamąjį teigiamą veiksmą atsveria jo priešybė. Todėl visos mūsų individualios pastangos pagerinti savo gyvenimą, pasiekti tobulumo ar asmeninio išsilaisvinimo yra neutralizuojamos.

Fundamentaliai apmąstę bei išanalizavę situaciją suprantame, jog tol, kol gyvensime sapnuodami, – vaikščiosime ratu.

Mes sukamės ratu, kuriame viskas nuolat kartojasi – keičiasi tik vaizdiniai. Tiek nelaisvė, tiek išsilaisvinimas egzistuoja tik mūsų pasaulėkūra besimėgaujančioje sąmonėje. Kad ir ką manytume apie savo individualybę ir valios laisvę, galiausiai pamatome, kad tesame sapno personažai ir mūsų reakcijas lemia istoriškai susiklosčiusių ir mums įdiegtų nuostatų bei pažiūrų rinkinys.

Šioje tobulai subalansuotoje neutralioje struktūroje, kurios paskirtis tėra atspindėti kitą galimybę, įsitenka visos pasaulio klasikinės religijos, menas ir pažangusis, mūsų akimis, mokslas. Tikro išsilaisvinimo požiūriu – nieko nevyksta. Tai, ką mes tariamai sukuriame, yra tariamai sugriaunama. Ir tai, ką mes tariamai sugriauname, yra tariamai atkurama.

Iš savo pirmapradės, anapus laiko „esančios“ prigimtį įeidami į susitapatinimą su sąmone, mes sukuriame šias aplinkybes tam, kad vėl atrastume, jog sapnas, kuriame gyvename, neturi jokio kito tikslo, išskyrus pabudimą iš jo. Šitas pabudimas kyla anapus šio sapno ir laiko, jo nepasiekia individualios pastangos, keliai, metodai ar tikėjimas.

Kontekstas

Ankstyvoje vaikystėje jaučiausi gyvenąs stebuklingame pasaulyje anapus laiko ir prievolės kuo nors tapti ar kažką daryti... Neatpažinta vienovė, tiesiog žavėjimasis ir stebėjimasis tuo, kas yra. Manau, dauguma vaikų taip jaučiasi.

Vieną dieną viskas pasikeitė ir aš įėjau į atskirybės ir poreikių pasaulį. Atradau, kad turiu atskirus mamą ir tėtį, vardą ir tariamą pasirinkimą daryti tą ar kitą. Persikėliau į laiko ir erdvės, ribų ir tyrinėjimų, pastangų ir manipuliacijų, malonumų vaikymosi ir bėgimo nuo skausmo pasaulį. Priėmiau šiuos patyrimus kaip savo ir patikėjau, kad tai yra natūralus mano egzistavimo būdas.

O dar mane išmokė ir įtikino, jog jeigu aš sunkiai dirbsiu, deramai elgsiuos, daug pasieksiu savo pasirinktame arba man įpirštame darbe, vesiu, susilauksiu vaikų ir rūpinsiuos savo sveikata – turėsiu nemažai galimybių būti laimingas.

Aš daugiau ar mažiau visa tai realizavau ir kartkartėmis jaučiausi visai patenkintas savimi, tačiau taip pat suvokiau, jog kažko neapčiuopiamo ir pamatinio trūksta. Kažkokios paslapties.

Taigi nusprendžiau tai, ko man trūko, pasiekti per religiją.

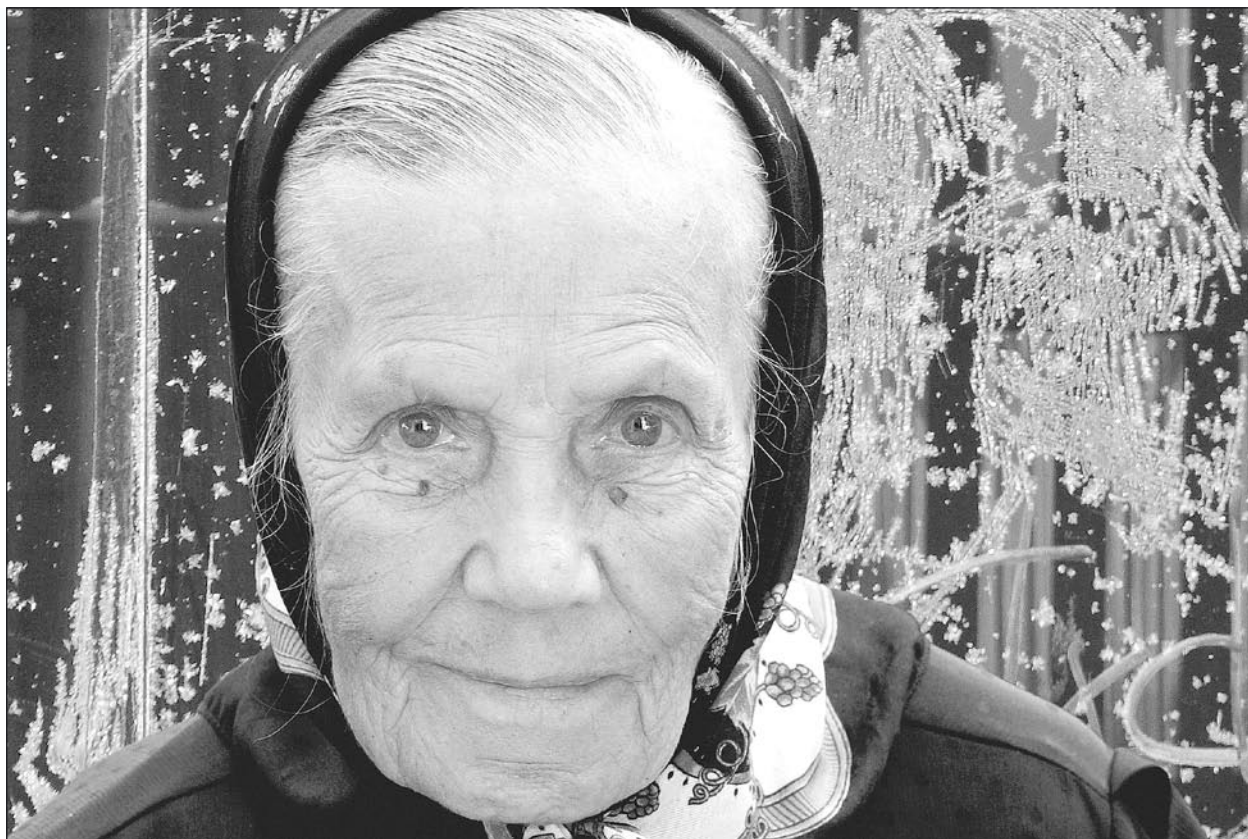
Ir vėl man pasakė, kad jeigu aš sunkiai dirbsiu, laikysiuos tam tikrų taisyklių, atlikinėsiu ritualus ir apsisvalymo praktikas, galiausiai užsitarnausiu „dvasinę realizaciją“. Ir aš vėl visa galva pasinėriau į tai, tačiau savo nepasitenkinimo priežasties vis tiek nepajėgiau rasti. <...>

Laikas

Atsiskyres nuo visumos, besąlygiškai pripažinau laiko egzistavimą ir poveikį. Podraug su tikėjimu laiko egzistavimu neišvengiamai atsivėriau ir pradžios, vidurio bei pabaigos koncepcijoms ir patyrimui. Taip atsirado kelionės, vykstančios tikslu ar loginio užbaigimo link, koncepcija.

Šis kelionės įvaizdis taikomas visais lygmenimis, ar tai būtų pažangumas mokykloje, ar sėkmingo verslo sukūrimas, ar nušvitimo pasiekimas. Tas judėjimas laike rezultato kryptimi yra suvokiamas kaip tapimo kelias.

Stipriausiai šią žinią mano sieloje atliepė vadinamieji gi-

Zitos Šliogerienės nuotr.

mimo ir mirties procesai. Šie galingi reiškiniai, atrodo, liudijo ir stiprino laiko egzistavimo, bėgimo ir poveikio nepaneigiamumą. Patyręs tai, kas – atrodo – yra laiko poveikis, ėmiau juo tikėti. Patikėjęs, jog laikas egzistuoja, įtikėjau ir savo egzistencijos baigtinumu. Tikėjimas šiuo ribotumu įtikino mane, jog privalau deramai išnaudoti man skirtą laiko tarpą – per laiką, kuris – kaip įsivaizdavau – man dar liko, turiu kažką nuveikti, kažką pasiekti, kažkuo vertu tapti. Kaip šio įtikėjimo pasekmė gimė tikslo idėja, o podraug – ir lūkesčiai bei pastangos išsiaiškinti, ką tas tikslas galėtų man atnešti.

Lūkesčiai ir tikslas

Taip lūkesčiai, kuriuos siejau su tikslo pasiekimu, padarė mane laiko ir atskirumo įkaitu. Visą gyvenimą buvau užsiėmęs įvairiausių tikslų – įskaitant ir dvasinius – siekimu. Atsidėjęs tradicinei religinei etikai, aptikau įvairiausių vakarų ir rytų doktrinų bei koncepcijų, kurios – kaip tuo metu maniau – atstovavo turtingai autoritetingos išminties tradicijai. <...>

Ir aš nusprendžiau tapti krikščionimi... Stengiausi iš visų jėgų, remdamasis savo to meto supratimu ir šventieviškumu, dariau tai, kas – tikėjau – turėtų įprasminti dvasinį gyvenimą.

Man atrodė: jeigu smarkiai stengsiuos, rytoj bus geriau negu šiandien, kita vieta bus geresnė nei ši. Įtikėjau žmogaus nepilnavertiškumo idėja ir kad atgailaudamas galiu užsitar-nauti malonę, kuri iš žemesnio egzistencijos lygmens leistų man pereiti į aukštesnį.

Atrodė, kad dabar aš turiu visas priemones, reikalingas pasiekti tikslui, kuris – kaip tikėjau – turėtų pripildyti mano gyvenimą prasmės. Aš prašiau maldomis ir derėjausi atlikdamas gerus darbus, tikėdamasis, kad „Dievas Tėvas“ tuo tarpu sėdi dangaus aikštėje ir stropiai veda apskaitą.

Man atrodė, kad turiu daugybę galimybių, žinių ir laiko suteikti savo gyvenimui prasmę, užtikrinti, kad jis taptų geresnis – reikšmingesnis. Mano tikslas buvo neatsiejamus nuo vilties. Nes būtent viltis kažko geresnio mane įkvėpė kovoti ir dėti pastangas, būti atspariam ir atkakliam siekiant sustiprinti savo krypties pojūtį. Dabar galėjau dvasiškai augti pats ir padėti tai daryti kitiems. Tikslas, viltis ir tikėjimas teikė man energijos ir valios siekiant sėkmės. Tikslas, viltis ir tikėjimas... šios gerbiamos ir, atrodytų, galingos bei daugelio išpažįstamos vertybės. Tačiau jos, žinoma, gyvuoja tik sumaišties, beviltiškumo ir nusiminimo šešėlyje.

Į pastarąją klausimo pusę tuo metu dėmesio nekreipiau. Nepaisant to, neišvengiamas ir begalinis švytuoklės siūbavimas tarp vilties ir nusivylimo, pastangų ir nesėkmių, stiprumo ir silpnumo galiausiai suvaidino savo vaidmenį prisidedamas prie mano pabudimo iš sapno.

Visos šitos bendruomenės, konfesijos ir dvasinės užduotys – atrodo joms galo nebus... Aš stengiausi kiek galėjau, bet visa tai atrodė taip archajiška ir kažkaip nedžiugu. Lūkestis, kad baimių kupinas ir nepilnavertis tikintysis maldų ir garbinimo dėka taps kažkuo kitu nei baimių kupinu ir nepilnaver-

čiu tikinčiuoju, atrodė toks pat bergždzias, kaip ir idėja apie tai, jog celibatas yra kelias į pakylėtumą ir pilnatvę. Jaučiausi taip, tarsi mėginčiau iškepti pyragą be tešlos. <...>

Kai intuityviai supratau, jog tai, ko ieškau, yra visiškai kitur, ėmė atrodyti nenatūralu ir ribota toliau remti etiką, pagrįstą atperkančiu „ne“ ir rūpestingai pasvertu taupiu „taip“. Todėl žengiau tolyn – pasinėriau į šiuolaikines terapijos ir dvasingumo praktikas. Šie keliai man pasirodė gerokai racionalnesni ir atviresni nei tie, kuriais keliau anksčiau, šių sričių idėjos atrodė atviresnės ir labiau išlaisvinančios. <...>

Aš pasinėriau į giliausias meditacijas, išstudijavau moderniausias, žymiausias knygas, su didžiausiu entuziazmu mėčiau į naujausias terapijos praktikas. Jos dygo kaip grybai po lietaus, jas reikėjo surinkti ir suvirškinti arba paragauti ir atmesti... Kvėpavimo metodai, savitaiga, integravimo technikos, darbas su energijos srautais – visa tai tuo metu mane be galo žavėjo. Kad visos šios veiklos susijusios su savistaba ir pataikavimu sau, aš jau buvau suvokęs, – išskyrus tai, kad visus pasirinkimus lemia mūsų vidiniai motyvai. <...>

Patyriau, kad energija, sugeneruojama per tam tikras terapijos praktikas, gali atverti žmogų – įgalinti jį įmatyti gilesnę sąmoningumo prigimtį ir jo prasmę. Tačiau taip pat supratau, jog vėl esu užvaldytas ir apžavėtas savo lūkesčių, susijusių su laiku ir tikslais.

Laiko pasaulyje tikslai ir siekiai yra normalus ir tinkamas reiškinys, tačiau mes neapsakomai daug jėgų atiduodame su tuo susijusiems prisirišimams ir lūkesčiams: nuolat siekiame kažkuo tapti, kažkam priklausyti, pasikeisti, patobulėti, apsisvalyti ir t. t. Svarbūs nauji žmonės ir vietos, sąmoningumo meistrai ir tiesos mokytojai dygsta iš visur ir siūlo savo ypatingas gyvenimo formules. Mes kursuojame nuo vieno prie kito ir, atrodo, atsisakome pamatyti, kad laisvė negali būti išikūrusi vienoje ar kitoje vietoje tiesiog todėl, kad pagal savo prigimtį ji negali būti nei išskirianti, nei išskirta. Uoliai žingsniuodami kitos „dvasinės“ aukštumos link, mes – atrodo – nematome, kad ieškomas lobis slypi ne ten, kur traukiame, bet pačioje kiekvieno mūsų žengiamo žingsnio prigimtyje. Skubėdami rasti geriausią padėtį laike, mes be gailėsčio trypiame kiekvieną akimirką besiskleidžiančias būties gėles.

Man atrodo, jog mūsų prisirišimas prie tikslo kyla iš mūsų poreikio kažką sau įrodyti. Tačiau gyvenimas yra tiesiog gyvenimas, ir jis visiškai nieko nesistengia įrodyti. Šis pavasaris nesistengs būti geresnis pavasaris nei pernykštis ir uosis nesistengs tapti ąžuolu.

Paleisdami savo polinkį žavėtis neeiliniais ir įspūdingais dalykais, mes galime padėti sau atpažinti paprastą kasdienos stebuklą.

Nes gyvenimas – pats sau tikslas ir jam būti nereikia jokių priežasčių. Tuo jis ir gražus.

Ištraukos iš Tony PARSONS knygos „The Open Secret“.

Išvertė **Lizeta LOZURAITYTĖ**

Kiek prisimename apie K.Donelaitį?

Literatūrinė viktorina 9–10 klasių mokiniams

Artėja lietuvių nacionalinės literatūros pradininko Kristijono Donelaičio jubiliejinis – 300-asis – gimtadienis, todėl jau dabar mąstome, kokia forma jį paminėsime. Nudžiungame, kai yra galimybė pasinaudoti „Dialoge“ skelbiama medžiaga: tai mums leidžia sutaupyti laiko, pajvairinti darbą. Literatūrinė viktorina – tai pamokos, konferencijos dalies ar kitokio kultūrinio renginio alternatyvi priemonė. Be to, viktorina – puiki galimybė kartojantis kursą, ruošiantis rašiniui (teisingi klausimų atsakymai galėtų būti raktiniais rašinio sakiniais). Viktorina patraukli tiesiog domintis literatūra, plečiant literatūrinį akiratį. Taigi siūlau literatūrinę viktoriną 9–10 klasių mokiniams.

1. Kuriuo nurodytu sakiniu pristatytume K.Donelaitį?
a) K.Donelaitis – pirmojo lietuviško teksto autorius;
b) K.Donelaitis – pirmosios lietuviškos knygos autorius;
c) K.Donelaitis – lietuvių grožinės literatūros pradininkas;
d) K.Donelaitis – pirmosios lietuvių poemos autorius.
2. Kur gimė K.Donelaitis?
a) Mažojoje Lietuvoje, Tolminkiemyje (dabar Čistyje Prudy);
b) Mažojoje Lietuvoje, Lazdynėlių kaime;
c) Karaliaučiuje (dabar Kaliningradas);
d) Šilutės rajone, Piktupėnuose.
3. Kuri iš šių datų yra K.Donelaičio gyvenimo data?
a) 1835–1902;
b) 1776–1840;
c) 1275–1341;
d) 1714–1780.
4. Kurį darbą K.Donelaitis dirbo net 36-erius metus, iki savo mirties?
a) buvo kantorius – mokyklos giedojimo mokytojas ir bažnytinio choro vadovas;
b) buvo amtmonas – karališkojo dvaro valdytojas;
c) buvo Tolminkiemio parapijos klebonas;
d) buvo precentorius – klebono padėjėjas, mokytojas.
5. Kokio žanro pirmieji K.Donelaičio kūriniai, parašyti lietuvių kalba?
a) pasakėčios;
b) pjesės;
c) poemos;
d) metraščiai.
6. Kuris iš šių kūrinių parašytas K.Donelaičio?
a) epinė poema „Metai“;
b) religinis pradžiamokslis „Katekizmas“;
c) eilėraščių rinkinys „Giesmės svietiškos ir šventos“;
d) poema-odė „Mužikas Žemaičių ir Lietuvos“.
7. Išvardykite K.Donelaičio poemos dalis tokia tvarka, kokia yra išleistas kūrinys, ir patikslinkite kiekvienos dalies pavadinimą įrašydami vietoj daughtaško po tinkamą daiktavardį, įeinantį į pavadinimą.
a) Žiemos ...
b) Vasaros ...
c) Pavasario ...
d) Rudenio ...
8. Kaip „Metuose“ poetas vadina lietuvius baudžiauninkus?
a) muzikais;
b) sodiečiais;
c) būrais;
d) vargetomis.

9. Kur vyksta poemos „Metai“ veiksmas?
a) Vyžlaukio valsčiuje;
b) Kirbynės vienkiemyje;
c) Gondingos krašte;
d) Tolminkiemyje.
10. Kuriuos veikėjus „Metuose“ poetas vadina „viežlybaisiais“ ir kuriuos „nenaudėliais“?
a) ponus;
b) būrus;
c) vokiečius, prancūzus, šveicarų, gyvenusius po kolonizacijos drauge su lietuviais;
d) dvasininkus.
11. Kurios „Metų“ dalys pradedamos išpūdingais gamtovaizdžiais?
a) tik „Vasaros darbai“;
b) „Pavasario linksmybės“, „Vasaros darbai“ ir „Rudenio gėrybės“;
c) visos keturios poemos dalys;
d) „Pavasario linksmybės“, „Rudenio gėrybės“ ir „Žiemos rūpesčiai“.
12. Kokia vyraujanti „Metų“ kompozicinė ypatybė?
a) ilgi veikėjų pasikalbėjimai, monologai;
b) lietuvininkų ir ponų dialogai;
c) pamokymai ir patarimai;
d) gamtovaizdžiai.
13. Kuris paukštis „Metuose“ vadinamas „gaspadoriumi“ – moko būrus darnos, sutarimo šeimoje, šeimyniškumo?
a) lakštingala;
b) erelis;
c) gervinas;
d) gandras.
14. Kuris „Metų“ personažas samprotauja apie tai, kad ponai ir būrai gimsta lygūs?
a) šaltyšius (seniūnas) Pričkus;
b) sumanusis ir nagingasis Krizas;
c) tinginys Slunkius;
d) apsileidėlis Plaučiūnas.
15. Kas būrams „Metuose“ – gyvenimo mokytojai?
a) gamta ir Dievas;
b) dvasininkai;
c) svetimšaliai ir kitataučiai;
d) ponai.
16. Kuris iš „Metų“ personažų samprotauja: „...kad vis miegot mums būtų sviete paskirta“ ir kuris sako: „Juk dar česo yr, ir mes atliksime darbus“?
a) išmintingasis Lauras;
b) pamaldusis Selmas;

- c) tinginys ir filosofas Slunkius;
d) maištingasis Dočys.
17. Koks „Metuose“ požiūris į miestą?
a) miestas – valstietiškos kultūros ir tobulėjimo erdvė;
b) miestas – valstiečiui nepriimtinas pasaulis, stumiantis į dvasinę tuštybę, tolinantis žmogų nuo natūralios pasaulio tvarkos;
c) miestas – vieta, leidžianti žmogui atskleisti vidinį pasaulį;
d) miestas – pasaulis, skatinantis žmogaus dvasinę degradaciją.
18. Už ką „Metuose“ labiausiai vertinami valstiečiai baudžiauninkai? Ryškiausias būro vertės matas:
a) religingumas;
b) ištikimybė savo ponui;
c) darbas;
d) tautinių tradicijų puoselėjimas.
19. Didžiausias socialinio ir moralinio blogio šaltinis „Metuose“:
a) būrų tarpusavio nesutarimai;
b) beprasmis laiko leidimas;
c) dvaras ir ponų kultūra;
d) primityvumas ir valstietiškas neišprusimas.
20. Kurios nurodytos mintys yra iš K.Donelaičio „Metų“?
a) Dievaičiai žemės! Jei kurs turi gerą širdį, Tegul tą mano balsą tavo ausys girdi! O išgirdus – susimilk ant taip daugel vargų, Susimilk ir nedūmok, jog mužiks yr vergu.
b) Neder pirštus tarp durų kaišioti ir svetimoj bažnyčioj žvakeles dagioti.
c) ... be trūso Dievs mus išmaitint nežadėjo, O tingėdami vis ir snausdami sviete netinkam.
d) Ak lietuvininkai, širdingi mano broleliai! Ben nesilyginkim akliesiems šio svieto bedieviams.

P. S. Tarp atsakymų gali būti ir keli variantai teisingi.

Atsakymų lentelė

Klausimo Nr.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Teisingas atsakymas	c, d	b	d	c	a	a	a) rūpesčiai – IV d. b) darbai – II d. c) linksmybės – I d. d) gėrybės – III d.	c	a	b	d	a	d	a	a	c	b, d	c	c	c, d

Asmeniniai finansai. Mano biudžetas

Trumpalaikis matematikos ir ekonomikos projektas

Šių dienų mokytojas siekia, kad mokinys gautų teoriinių ir praktinių žinių, išmokytų spręsti problemas, priimti sprendimus, dirbti komandoje. Mokymui aktyviai yra naudojami netradiciniai mokymo(si) metodai – integruotos pamokos, projektinė veikla.

Asmeniniai finansai. Jų vieta ekonomikoje bei finansų sistemoje. Ar aš – taip pat sistemos dalis? Asmeninių finansų valdymo įgūdžių svarba: kodėl mano kompiuteris laikui bėgant atpinga? Kodėl man turi rūpėti asmeniniai finansai? Geras jausmas, kai tu valdai pinigus, o ne jie – tavo. Asmeninių finansų biudžetas: kaip įsitikinti, kad pinigai niekur neišgaruoja. Tai keletas klausimų, į kuriuos pirmų ir trečių klasių mokiniai atsakymus sužinojo integruotame trumpalaikiame matematikos ir ekonomikos projekte „Asmeniniai finansai. Mano biudžetas“.

Projektas suskirstytas į tris pamokas (dalis).

Per pirmą pamoką mokiniai išsiaiškino medžiagą, kurioje kalbama tema „Asmeniniai finansai ir jų svarba. Biudžetas ir pinigų srautai“. Pirmokams gimnazistams teorinę dalį per ekonomikos pamoką padėjo įveikti ekonomikos mokytoja. Matematikos pamokoje mokiniai sudarė asmeninį savaitės biudžetą ir įvardijo svarbiausią asmeninių finansų valdymo taisyklę. Pakartota procentų tema.

Antrojoje pamokoje dalyvavo *Swedbank* vadybininkas M.Šaltis, jis papasakojo apie pinigų taupymo ir laikymo būdus bei paaiškino, kaip apsisaugoti nuo per televi-

ziją ir internetą siūlomų greitųjų paskolų žalos bei kokia ji. Specialistas vedė viktoriną finansų tema, kurios metu už teisingus klausimus mokiniai gavo prizus.

Trečioji pamoka buvo skirta apibendrinimui bei surinktų ir apdorotų duomenų pristatymui naudojant informacines technologijas. Projekto metu mokiniai susipažino su biudžeto sąvoka, tai paskatino panagrinėti savo asmenines pajamas bei išlaidas. Jas mokiniai fiksavo visą mėnesį, po to padarė išvadas, nustatė savo biudžeto rūšį – perteklinis, subalansuotas ar deficitinis. Apskaičiavo, kiek procentų sudarė kiekviena išlaidų rūšis, gautus duomenis pavaizdavo lentelėje ir grafiškai stulpeline bei skrituline diagrama. Keletas mokinių iš klasės pristatė savo darbą, atliktą kompiuteriu, tokiu būdu buvo panaudotos IT besimokant matematikos.

Mokiniai susidomėjo savo biudžetu bei jo valdymo galimybėmis ir nusprendė šį projektą tęsti iki Kalėdų, turėdami tikslą susitaupyti pinigų.

Projekto metu buvo dirbama grupėse, mokiniai bendradarbiavo, vyko karštos diskusijos. Tokie, nors ir trumpalaikiai, bet netradiciniai projektai skatina vaikų mokymosi motyvaciją, sudaromos sąlygos kiekvienam patirti sėkmę, kūry-

bos džiaugsmą. Atsiskleidžia net ir pačių nedrąsiausių mokinių gebėjimai, kūrybiškumas, išmanumas. Netradicinės ir gyvenimiškos užduotys skatina mokinius logiškai mąstyti, interpretuoti, atsakyti standartinių sprendimų algoritmu.

Sonata VAITIEKŪNĖ,

*Radviliškio Lizdeikos gimnazijos
vyresnioji matematikos mokytoja*

■ Mokiniai visą mėnesį fiksavo savo asmenines pajamas bei išlaidas, po to padarė išvadas ir nustatė savo biudžeto rūšį – perteklinis, subalansuotas ar deficitinis.

Moko išgelbėti gyvybę

Stiprėjant mokyklos ir šeimos bendradarbiavimui, aktyvėja profesinis vaikų švietimas. Jau pirmuosiuose tėvų susirinkimuose išsiaiškinus, kaip tėveliai gali padėti vaikams plėsti žinias ir patirtis apie profesijas bei jų svarbą, aktyviai raginame mokinių tėvus ieškoti galimybių ir tariamės dėl edukacinių renginių. Tradicinės tapo ne tik profesijų pristatymų pamokos, bet ir edukaciniai užsiėmimai, kuriuose vaikai išmoksta daugiau nei numatyta bendrosiose programose. Ypač vaikams patinka išvykos į bankus, universitetus, karinius dalinius, policiją...

ŠMM patvirtinus sveikatos ugdymo bendrąją programą, nusprendėme nuosekliau planuoti sveikatinimo renginius 2013 metais. Ypač nudžiugome, kai 3 klasės mokinės mama paramedikė Vilma Urbonavičienė sutiko pravesiti „Pirmosios pagalbos“ užsiėmimus visos mokyklos mokiniams. Lietuvos paramedikų asociacijos prezidentas Rytis Malašauskas geranoriškai pažadėjo ne tik profesionaliai dirbančius specialistus, paramedikų automobilį, bet ir visą priemonių arsenalą bei ypač kruopščiai apgalvotą programą.

■ Įdomiausia mokiniams buvo patiems išbandyti gaivinimo procesą su žmogaus maketu.

Pavasariį įvyko pirmieji susitikimai su pirmokais: per praktinius užsiėmimus moksleiviai mokėsi, kaip padėti draugui, jei atsitiktų nelaimė. Ketvirtokai praktikavosi, kaip nustatyti, ar žmo-

gų reikia gaivinti, net keletą kartų garsiai kartojo, kokios pagalbos reikėtų ir kaip ją kviestis. O svarbiausia ir įdomiausia mokiniams buvo patiems išbandyti gaivinimo procesą su žmogaus maketu. Paramedikas Antanas Grinius kantriai ir nuosekliai aiškino, rodė bei individualiai mokė, kaip taisyklingai atlikti gaivinimą. Kiekvienas mokinių išbandė ir suprato, kad tai yra labai atsakinga ir net fiziškai sunku.

Specialistai supažindino su defibriliatoriumi, mokė, kaip ant nugaros gulintį žmogų „vienu pirštu“ paversti ant šono. Aptarė su vaikais jiems iškilusius klausimus. Smagiausia, kad pokalbyje vyravo linksma nuotaika, o rūpestingi paramedikai prisilietė prie kiekvieno netiklaus vaiko judesio ir jį taisė.

Supratę, kad ši programa labai reikalinga ir įdomi vaikams, nusprendėme tęsti mokymus ir programą išeiti su visais mokyklos mokiniams. Lapkritį praktiniuose mokymuose dalyvavo trečiokai, o kiti mokiniai su nekantrumu laukia „raudonai vilkinčių“ paramedikų po keleto savaitių.

Bendradarbiavimas nenutrūks ir ateityje, nes kasmet į mokyklą ateina nauji pirmokai, o gebėjimo suteikti pirmąją pagalbą gali prireikti bet kurią akimirką. Sveikintina, kad Lietuvos paramedikų asociacija draugauja su švietimo įstaigomis, atneša į mokyklas idėjų apie Jaunųjų paramedikų būrelį, siūlo praktines pratybas mokytojams ir geranoriškai dalijasi sukaupta patirtimi. Tikėtina, kad mūsų vaikų požiūris į pirmąją pagalbą žmogui keisis, o

gal jie kada nors išgelbės gyvybę mokytojui...

Elona KURKLIETIENĖ,

Kauno „Paparčio“ pradinės mokyklos direktorės pavauduotoja ugdymui

Kone visais netradicinio ugdymo metodais...

Jau tapo įprasta, kad kasmet mokykloje organizuojamos netradicinio ugdymo dienos. Prieš jas paskelbiant visada kyla klausimas, ką daryti, kad netradicinė veikla būtų ir prasminga, ir įdomi, ir neįprasta. Mūsų mokyklos mokytojai rado būdą, kaip tokią dieną dirbti įdomiai.

Iniciatyvių mokytojų grupė per mokinių rudens atostogas organizavo savo kolegoms seminarą „Į bendrųjų kompetencijų ugdymą orientuota pamoka“. Didžiausias dėmesys buvo kreipiamas ne į dalykinių, bet į bendrųjų kompetencijų ugdymą. Jos yra svarbi sudėtinė visų dalykinių kompetencijų dalis ir sparčios visuomenės kaitos sąlygomis yra ypač reikšmingos asmens brandai ir rengimuisi tolesniam mokymuisi ir profesinei karjerai. Kompetencijų ugdymo tikslas – padėti mokiniams ugdytis gyvenimui žinių visuomenėje būtinas mokėjimo mokytis, komunikavimo, pažinimo, socialinę pilietinę, iniciatyvumo ir kūrybingumo, asmeninę ir kultūrinę kompetencijas, praturtinti ugdymo turinį aktualiomis mokiniams ir visuomenei ugdomosiomis užduotimis ir veiklomis. Seminaro praktinė užduotis ir buvo paruošti netradicinio ugdymo dienos integruotos pamokos planą: mokytojai, dirbdami labai įvairiose dalykinių požiūriu porose (pvz., lietuvių kalba ir fizika, lietuvių kalba ir chemija, anglų kalba ir istorija), planavo pasirinktoms klasėms pamokas. Tų pamokų tikslas buvo ne tik mokytis dalykinių žinių, bet ir įsigilinti į mokyklos uždavinius: ugdyti pilietiškumą, diegti žmoniškąsias vertybes ir sveiką gyvenimo būdą ugdomant bendrąsias mokinių kompetencijas.

Lapkričio 14-ąją, netradicinio ugdymo dieną, integruotų pamokų metu klasėse virė kūrybinis darbas, mokiniai atliko įvairiausias užduotis netradiciniais mokymo metodais: rašė laiškus, žinutes, straipsnius, kūrė pasakas, lankstinukus, instrukcijas, rengė interviu ir filmavo žinių laidas, sudarė meniu, piešė iliustracijas, tautinį kostiumą, dėjo deliones, žaidė ir mankštinosi. Mokytojai stengėsi kuo įdomiau dirbti su mokiniams, mokslines žinias priartino prie gyvenimiškos mokinio patirties, sudarė sąlygas reikšti mokinio vaizduotei, kūrybiškumui... Atrodė, kad mokykloje buvo taikomi visi iki šiol žinomi Lietuvoje netradicinio ugdymo metodai. Mokinių ir mokytojų net nebaugino tas faktas, kad vienoje klasėje dirbo du mokytojai su mokiniams, kuriems nedėsto pamokų. Priešingai, tai daugeliui pasirodė labai įdomu. Pasirodo, taip kūrybiškai dirbti verta, nors nėra lengva.

Mokiniai džiaugėsi netradicinio ugdymo diena, suprato, kad kūrybinė veikla leidžia jiems geriau atsiskleisti, ir prašė, kad tokių dienų būtų daugiau.

Danutė VENCLOVAITIENĖ, Vilma JURKIENĖ,

Alytaus Dzūkijos pagrindinės mokyklos lietuvių kalbos mokytojos metodininkės

Penktokų Priesaikos šventė

Kai mokiniai baigia pradžios mokyklą ir pereina į progimnaziją, jiems „leidžiama“ adaptuotis, apsiprasti. O tuomet jie pakviečiami į smagią, bet iškilmingą šventę. Tos šventės – Priesaikos dienos – Šiaulių Vinco Kudirkos progimnazijos penktokai ypač laukia: juk po to jie taps tikrais kudirkiečiais.

Pasakoja Šiaulių Vinco Kudirkos progimnazijos mokytoja **Rita Samoškienė**: „Šiomet šventės pradžioje ir penktokai, ir jų krikštatėviai aštuntokai susidomėję žiūrėjo filmuką apie mokyklos istoriją, šventes, džiaugėsi ekrane išvydę pažįstamus veidus. Mokyklos muziejuje mokiniai dar papildė savo žinias apie mokyklą, daktarą Vincą Kudirką, sužinojo, kodėl mokykla pava-

dinta jo vardu, smagiai krizeno vartydami senuosius mokyklos albumus. Vėliau aštuntokai mažuosius draugus mokė lygiuoti, žygiuoti, pasisukti į kairę ir į dešinę (čia kilo didelių problemų: o kaip prisiminti, kur kairė, kur dešinė...). Klausydami mokytojos D.Kunickaitės sekamos pasakos penktokai tapo aktyviais jos veikėjais: šoko, lipo kopėčiom, dainavo, šokinėjo su kamuoliais, tūpčiojo. Prisižadė mokiniai keliavo į aktų salę ir ten kartojo mokytojos R.Bizauskienės tariamus priesaikos žodžius. Susikaupę, rimti, prie mokyklos vėliavos vyresniųjų draugų akivaizdoje mokiniai prisiekė elgtis ir mokytis taip, kad visada būtų šaunūs kudirkiečiai. Priesaikos žodžius penktokai patvirtino savo parašais.“

Mišios ir pokalbiai prie arbatos puodelio

„Dvi savaites diena iš dienos Šiaulių Stasio Šalkauskio gimnazijoje vyksta įvairūs renginiai, skirti mokyklos 75-mečiui paminėti“, – rašo „Dialogui“ **Irena Kiltanavičienė**. Gimnazijos Neformaliojo švietimo ir pagalbos skyriaus vedėja pranešė apie aukotas šv. Mišias už gyvus ir mirusius bendruomenės narius bei šiltus pokalbius prie arbatos puodelio. „Po mišių buvę ir dabar dirbantys mokytojai grįžo į gimnaziją. Jie apžiūrėjo dvi naujai atidarytas parodas, pasivaikščiojo po mokyklą, o paskui susirinko į Sirtautų klasę. Čia, šiltoje ir draugiškoje aplinkoje, buvę mokytojai pasidalino prisiminimais apie šioje mokykloje prabėgusius jų darbo metus, o dabar dirbantys mokytojai papasakojo apie šiandieninę mokyklą, apie savo darbą su šiuolaikiniais mokiniais“, – dalijasi informacijos autorė.

■ Po Šiaulių šv. Jurgio bažnyčios skliautais skambėjo sakralinė muzika, pačių mokinių skaitomi maldavimai ir ištraukos iš Šventojo Rašto.

Gimnazistai „matavosi“ profesijas

■ Gimnazijos žurnalistų klubo „Tebūnie šviesa“ narės liko sužavėtos praktika dienraščio „Šiaulių kraštas“ redakcijoje.

Dvidešimt penki Šiaulių Juliaus Janonio gimnazijos gimnazistai, daugiausia antrųjų klasių mokiniai, keturias rudens atostogų dienas paskyrė darbui Šiaulių miesto įstaigose ir įmonėse. Gimnazijos projektas „Moksleivių praktika“ sutei-

kė gimnazistams galimybę praktiškai susipažinti su įvairiomis profesijomis bei pasisemti patirties įvairaus profilio sėkmingai veikiančiose Šiaulių įmonėse bei organizacijose: Šiaulių turizmo informacijos centre, apygardos administracinia-

Studijų mugė Kretingoje

Kretingos Jurgio Pabrėžos universitetinėje gimnazijoje buvo surengta (11 08) didžiausia Klaipėdos apskrityje Lietuvos aukštųjų mokyklų paroda „Studijos 2013“. Ją organizavo Lietuvos moksleivių sąjungos (LMS) Kretingos mokiinių savivaldų informavimo centro pirmininkas Laurynas Puidokas kartu su ugdymo karjerai koordinatore Snieguole Jandaloviene.

Sulaukėme penkiolikos Lietuvos, trijų užsienio aukštųjų mokyklų atstovų bei MUKIS (mokiinių ugdymo karjerai informacinė svetainė) konsultantų. Parodoje dalyvavo mokiniai iš Palangos miesto, Kretingos ir Klaipėdos rajonų. Jie kabinetuose galėjo susipažinti su aukštųjų mokyklų studijų programomis, universitetų atstovai pristatinėjo karjeros perspektyvas bei stojimo sąlygas.

Renginyje pristatyta tarptautinių moksleivių mainų programa YFU, suteikianti galimybę 15–18 metų mokiniams keletui savaitių, mėnesių ar visiems mokslo metams išvykti į užsienio šalį pagyventi ir pasimokyti. Pristatyta ir Jaunųjų profesionalų programa „Kurk Lietuvai“, skirta piliečiams, baigusiems aukštojo mokslo studijas užsienyje. Ji suteikia progą dalyvauti kuriant valstybės gerovę – įgytas žinias pritaikyti įsidarbinant valstybinėse institucijose, dalyvauti konferencijose ir seminaruose, vykti į komandiruotes.

Aktų salėje vyko biochemijos mokslų daktarės Raimondos Vėburienės, atvykusios iš Norvegijos, paskaita apie biochemijos mokslus, jų perspektyvą (Plungės r.

Alsėdžių vidurinės mokyklos mokslo populiarinimo renginių ciklo „Mokausi, kad sužinočiau“ susitikimas).

Parodą „Studijos 2013“ vainikavo „Karjeros naktis“, ji prasidėjo 19 val. ir tęsėsi iki ryto. Atvykę ugdymo karjerai konsultantai iš Kauno Dainius ir Grantas žaidimo forma pravedė užsiėmimus „Lyderystė, verslumas, kūrybiškumas“, karatė meistras Lukas Kubilius papasakojo savo sėkmės istoriją, režisierius Aidas Markauskas skaitė paskaitą „Lytinis švietimas“, grupėse vyko kūrybinės dirbtuvės ir filmo peržiūra.

Kretingos Jurgio Pabrėžos universitetinės gimnazijos žurnalistų būrelio narės **Eglė VALAUSKAITĖ** ir **Deimantė VAIČEKAUSKAITĖ**

Draugauk su vitaminais!

Švenčionių pradinėje mokykloje vyko netradicinė veikla – Vitaminų diena. Jos tikslas – skatinti mokinius užkandžiu dažniau rinktis vaisius, sveikai maitintis ir tuo pačiu rodyti pavyzdį kitiems. Mokytoja **Rasa Štuikienė** pasakoja: „Klasėse vyko pokalbiai apie sveiką mitybą, naudingas pamokėles vedė mokyklos ir Švenčionių GMP bendruomenės slaugytojos – jos vaikams suteikė žinių apie vitaminus ir jų reikšmę organizmui. Judrios ir smagios „vitaminų“ estafetės mokiniams suteikė daug džiugių akimirkų. Ypatin-gas dėmesys buvo skirtas obuoliams bei morkoms: vaikai ne tik sužinojo apie jų naudą, bet kartu valgė obuolius, mamų iškeptus obuolių, morkų pyragus, pasidalino šeimų receptais. Vaikai su džiaugsmu kibo į darbą ir mielai skanavo pačių pasigamintas mišraines. Salėje vaikai žiūrėjo animacinį filmą „Čipolino nuotykių“. Klasių durys pasipuošė kolektyviniais darbais „Vitaminų medis“, o šeimų receptai papildė mokyklos „Sveiko maisto receptų knygą“...“

me teisme, Respublikinėje Šiaulių ligoninėje, DNB banke, kultūros centre, specialiojo ugdymo centre ir dienraščio „Šiaulių kraštas“ redakcijoje. Norintys dalyvauti projekte moksleiviai rašė motyvacinius laiškus, jų kandidatūros buvo svarstomos gimnazijos Vaiko ir gerovės komisijoje.

Projektą organizavo bei „Dialogui“ apie jį parašė gimnazijos profesijos patarėja, karjeros koordinatore **Sigita Stonkienė**.

Dar J.Janonio gimnazijos antrokai dalyvavo praktiniame seminare-paskaitoje „Kaip tinkamai išsirinkti specialybę? Kuri specialybė tinkamiausia man?“, – apie tai „Dialogui“ taip pat parašė S.Stonkienė. Pasak informacijos autorės, bendraudamas su jaunimu, karjeros konsultantas Rytis Jurkėnas akcentavo klaidas, kurias mokiniai daro rinkdamiesi specialybę: tėvų pageidavimu pasirenka specialybę, kuriai neturi nei gabumų, nei noro; nesugeba atskirti svajonės nuo tikslo; nesistengia pažinti save, savo gebėjimų ir polinkių, todėl stoja bet kur, tiesiog dėl diplomo. Vėliau esą paaiškėja, kad mokslai netenkina, blaškoma,

puolama mokytis kitur, bet ir vėl patiriama nesėkmė. „Toks žmogus paprastai kaltina valstybę – ji neva jam esanti skolinga: baigiau bakalaurą, magistrą, o tinkamo darbo nėra. Jis skundžiasi daug į save investavęs“, – R.Jurkėno žodžius perpasakoja gimnazijos profesijos patarėja. Pasak S.Stonkienės, karjeros konsultantas paneigė vyraujančią nuomonę, esą antroje (gimnazijos) klasėje per anksti pasirinkti mokomuosius dalykus, nubrėžiančius būsimosios profesijos kryptį. „Remdamasis atliktais tyrimais, specialistas pabrėžė, jog vaiko gebėjimai susiformuoja iki 15 metų, todėl kuo anksčiau žmogus pradeda domėtis savimi, savo polinkiais, profesijomis, studijų programomis, tuo jo karjera sėkmingesnė. Ypač svarbu, kad mokyklose dirbantys pedagogai, tėvai tinkamai patartų jaunuoliui, kuris dar tik ieško savęs. Linkėdamas gerai mokytis R.Jurkėnas taip pat pažymėjo, kad pažymiai paprastai parodo, ko kiems dalykams vaikas yra gabus, bet sėkminga karjera nebūtinai priklauso nuo pažymių, kuriuos mokiniys gauna mokykloje“, – dalijasi S.Stonkienė.

Aktyviame kūne – guvus protas!

Daugiau sportuoti – geriau mokaisi

Daugelis žmonių įsitikinę, jog geriausias kelias protiniam aktyvumui padidinti ir atminčiai pagerinti – knygų skaitymas, ir kuo didesniais kiekiais. Bet, pasirodo, šito neužtenka. Šveicarų neurofiziologai tikina, kad gera fizinė organizmo, o ypač jo širdies ir kraujagyslių sistemos, būklė ne tik palankiai veikia smegenis, bet ir gali padėti spartesniam nervinių ląstelių (neuronų) vystymuisi. Kitais žodžiais tariant, reguliarus bėgiojimas ar treniruotės sporto salėje gerina tiek fizinę, tiek protinę veiklą.

Kokia šio tarpusavio ryšio prigimtis? Fiziniai pratimai skatina ypatingą medžiagų išsiskyrimą smegenyse, o šios medžiagos suaktyvina smegenų veiklą.

Net devynerius metus nuo 2003-ųjų Švedijos Malmės universiteto mokslininkė *Ingegerd Ericsson* tyrė 220 1–3 klasių vaikų. 91 mokinukas sportavo du kartus per savaitę, kiti 129 treniruodavosi kasdien ir turėjo galimybę didinti fizinį krūvį. Kaip ir reikėjo tikėtis, antrosios grupės mokiniai tapo stipresni fiziškai už savo bendraamžius. Tačiau tai ne vienintelis tyrimo rezultatas: atlikus pakartotinius testus, kai šie vaikai mokėsi jau devintoje klasėje, paaiškėjo, jog tiriamųjų iš antrosios grupės ir pažangumo rezultatai buvo geresni.

Tuo mokslininkės stebėjimai neapsiribojo. Jos tyrimai atskleidė, kad didesnis fizinis krūvis padidino vaikų gebėjimą sutelkti dėmesį. Jau antroje klasėje sportuojantys pradinukai kur kas geriau už savo bendraamžius skaitė ir kalbėjo angliškai bei švediškai, lengviau sprendė sudėtingus aritmetinius uždavinius.

Fiziniai pratimai palaiko intelektą

Ryšys tarp žmogaus fizinės būklės ir jo smegenų aktyvumo buvo patvirtintas ir vėlesnių tyrimų, taip pat atliktų švedų mokslininkų – šisų Michaelio Nilssono ir Georgo Kuhno iš Gėtėborgo universiteto. 2009 metais mokslininkai ištyrė 1,2 mln. aštuoniolikmečių jaunuolių, besirenjančių tarnauti armijoje. Testais buvo tiriamas bandomųjų fizinis ir protinis vystymasis bei sugebėjimai spręsti logines užduotis. Rezultatai parodė tiesioginį ryšį: smegenų pažintiniai gebėjimai didėja, gerėjant širdies ir kraujagyslių sistemos būklei. Norėdami patvirtinti savo išvadas, mokslininkai peržiūrėjo jaunuolių fizinės ir psichinės būklės pastaruosius trejus metus duomenis. Pasirodė, kad

Intelektas, pasirodo, tiesiogiai susijęs su žmogaus fizine būkle. Įvairiose šalyse atlikti tyrimai parodė: kuo geresnė žmogaus fizinė forma, tuo aukštesnis intelekto lygis.

jaunuoliai, palaikantys aukštą fizinio aktyvumo lygį, demonstravo kur kas aukštesnius intelektinius rezultatus už savo pasyvesnius bendraamžius.

Tačiau, norint sėkmingai vystyti savo protinius sugebėjimus, negalima apsiriboti bet kokiais fiziniais pratimais. Ypatingą dėmesį dera skirti tiems, kurie treniruoja širdies ir kraujagyslių sistemas. O būtent: greitai vaikščiojime, bėgiokime riste, darykime pritūpimus – žodžiu, suteikime krūvį širdžiai, neleiskime jai silpnėti ir senti.

Įdomūs tyrimai buvo atlikti JAV Džordžijos universitete 2011 metais. Viršsvorį turintys 7–11 metų vaikai geriau atlikdavo nuovokos testo užduotis prieš tai šiek tiek pabėgioję ar pažaidę judriuosius žaidimus. Šio eksperimento dalyviai buvo suskaidyti į tris grupes. Pirmoji grupė sportavo 13 savaičių po 40 minučių kasdien, antroji – po 20 minučių, o trečioji, kontrolinė, ilsėjosi. Ir paaiškėjo, kad, norint pagerinti smegenų veiklą, nereikia savęs kankinti sekinančiomis treniruotėmis – užtenka 20-ies minučių greito ėjimo prieš pat testą, ir smegenų aktyvumo rodiklis padidės penkiais procentais.

Dar vieną įdomų tyrimą amerikiečių mokslininkai atliko, naudodami magnetinio rezonanso tomografą. Jie tyrė 9–10 metų vaikų smegenų struktūrą. Tiriamieji buvo suskirstyti į dvi grupes: gero ir silpno fizinio pasirengimo. Skenuota viena iš smegenų sričių – pamato branduolys, atsakantis už dėmesį ir judėjimo aktyvumą. Surinkti duomenys parodė, kad 75 proc. vaikų, gerai išsivysčiusių fiziškai, minėta smegenų struktūra buvo pastebimai labiau išsivysčiusi.

Krūvis pagerina atmintį

Fizinis aktyvumas gerina ne tik vaikų smegenų veiklą. Amerikiečių mokslininkai išaiškino: jeigu pagyvenę žmonės reguliariai sportuoja, ypač

gryname ore, jų atminties testavimo rezultatai kur kas geresni. Priežastis – fiziniai pratimai aktyvina hipokampą – už atmintį atsakingą smegenų sritį. Hipokampus, bėgant metams, traukiasi ir tai sukelia atminties pablogėjimą, o fiziniai pratimai padeda optimizuoti atitinkamų smegenų centrų veiklą.

2009 metais JAV Ilinojaus ir Pitsburgo universitetų fiziologų grupė, ištyrusi geros fizinės būklės pagyvenusius asmenų grupę, aptiko gerus sugebėjimus viską įsiminti ir tik labai nežymiai sumažėjusį hipokampą. Eksperimento dalyviai turėjo įsiminti spalvotų taškų išsidėstymą kompiuterio ekrane. Vaizdas atsirasdavo ir būdavo rodomas labai trumpą laiko tarpą. Geriausius rezultatus pademonstravo žmonės, turintys didžiausią hipokampą.

Mokslininkams gerai žinoma, jog smegenys plistiškos – jos nuolat kinta dėl naujų jungčių tarp neuronų susidarymo. Atskiros smegenų dalys gali didėti ir mažėti. Tokios permainos glaudžiai susijusios su mokymusi: kai tik mes įsisaviname ar įsimename ką nors naujo, tai tuoj pat užfiksuojama smegenyse, padidėjant ar pakintant jų neuronams. Taigi, jei gera fizinė forma palaiko gerą psichinę būseną, o ši savo ruožtu susijusi su atitinkamų smegenų sričių dydžiu, labai tikėtina, jog fiziniai pratimai skatins smegenų augimą ir gerins jų veiklą.

Minėti amerikiečių neurofiziologai, tyrę ryšį tarp pagyvenusių žmonių hipokampo dydžio ir atminties, tęsė savo tyrimus ir 2011-aisiais. Eksperimentui buvo atrinkta 120 žmonių, gerokai peržengusių šešiasdešimties metų ribą, reguliariai nesportavusių, tik kasdien judėjusių apie 30 minučių. Jie buvo suskirstyti į dvi grupes: aktyviųjų ir pasyviųjų. Aktyviųjų grupė kasdien po 40 min. sparčiai judėdavo, padidindama savo širdies susitraukimų skaičių 60–70 proc. Žmonės iš pasyviųjų grupės atlikinėjo tempimo, pusiausvyros išlaikymo ir kitokius lengvus pratimus, kurių metu širdies susitraukimai beveik nekisdavo.

Po metų, pasitelkę magnetinio rezonanso tomografą ir atlikę įsiminimo testus, mokslininkai konstatavo, kad pasyviųjų grupėje hipokampo dydis vidutiniškai sumažėjo vienu procentu, o aktyviųjų – padidėjo dviem. Atitinkamai pasikeitė ir sugebėjimas įsiminti. Tai dar kartą patvirtino išvadas, jog fizinis krūvis gerina smegenų veiklą.

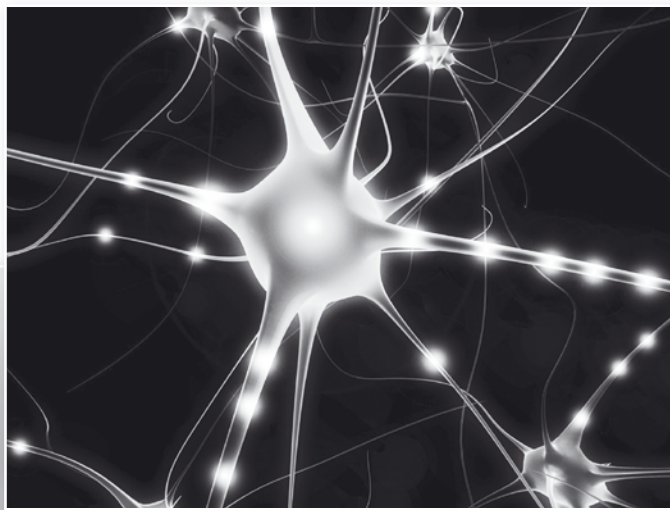
Bet kaip tai vyksta?

Bėgte nuo Alzheimerio

Norėdami atsakyti į šį nelengvą klausimą, mokslininkai išmatavo BDNF (angl. *brain-derived neurotrophic factor* – smegenų neurotrofinis veiksnys) lygį eksperimento dalyvių kraujyje. BDNF – baltymas, kuris susiformuoja smegenyse ir stimuliuoja bei palaiko neuronų vystymąsi. Ypač aktyvus jis hipokampe. Alzheimerio liga ir atminties problemos susijusios su mažu šios medžiagos kiekiu. Mokslininkai įrodė, jog BDNF lygis kraujyje stipriai susijęs su žmogaus hipokampo dydžiu ir fiziniu aktyvumu. Kuo didesni (suprantama, proto ribose) fiziniai krūviai, tuo daugiau susidaro BDNF, tuo geresnė žmogaus atmintis bei jo sugebėjimai mokytis.

Praeis nemažai laiko, kol iki galo bus ištirta, kokie fiziniai pratimai pagerina ir atmintį, ir bet kokio amžiaus žmogaus protinius sugebėjimus, tačiau šis faktas įrodytas. Tai veikia! Todėl bėgiokime, važinėkimės dviračiu, plaukiokime. Mūsų kūnas ir smegenys mums už tai iš širdies padėkos.

Parengė **Dana DOVYDAITYTĖ**

Bendraamžiai – bendraamžiams

Šiaulių Juliaus Janonio gimnazijos mokiniai, dalyvaudami lyderystės kompetencijos ugdymo programoje „Tiltai – 1“ ir kartu su Šiaulių „Juventos“ progimnazijos mokiniais vykdydami projektą „Bendraamžiai – bendraamžiams“, turėjo puikią progą pademonstruoti savo bendravimo, organizavimo bei komandinio darbo įgūdžius. 5–8 klasėse gimnazistai vedė užsiėmimus, skirtus Tolerancijos dienai paminėti bei draugystei tarp dviejų mokyklų stiprinti.

Janoniečiai, pasiskirstę poromis ir pasirinkę klases, padėjo juventiečiams prisiminti, kas yra tolerancija, organizavo įvairias užduotis, sudariusias galimybes geriau pažinti vieniems kitus bei prasmingai praleisti laiką. Vyresnieji mokiniai ne tik galėjo pritaikyti lyderystės kompetencijos

ugdymo programoje „Tiltai – 1“ įgytas žinias, bet ir pajusti, ką reiškia būti grupės vadovais. Išvydę laikinus „mokytojus“, vaikai nė kiek nepabūgo: buvo labai smalsūs, aktyvūs bei drausmingi. Komandinės užduotys mokinukams paliko didžiausią įspūdį. Bendraklasiai buvo vieningi ir greitai suprastavo, ko reikia, kad grupė pasiektų norimą rezultatą.

Gimnazistai, iš pradžių šiek tiek nerimavę dėl savo kaip lyderių gebėjimų, puikiai susidorojo su užduotimi – netradicinės pamokos praėjo sklandžiai ir džiaugsmingai. Manau, kad „Tiltų“ programos dalyviai, paprašyti dar kartą atlikti panašią užduotį, jaustųsi dar drąsiau ir vėl maloniai sutiktų pasidalinti savo patirtimi.

Enrika DAUSYNAITĖ,
Šiaulių Juliaus Janonio
gimnazijos moksleivė

■ Vyresni J. Janonio gimnazijos ugdytiniai padėjo „Juventos“ progimnazijos moksleiviams prisiminti, kas yra tolerancija, organizavo įvairias užduotis, sudariusias galimybes geriau pažinti vieniems kitus bei prasmingai praleisti laiką.

Tarmės ir Simonas Daukantas

■ Projekto dalyviai ieškojo salėje esančių senovės rakandų pavadinimų atitikmenų bendrinėje kalboje.

Tauragės Žalgirių gimnazijos bibliotekininkė Diana Kazlauskienė inicijavo ir kartu su kolegėmis mokytojomis organizavo Tarmių metams ir Simono Daukanto 220-osioms gimimo metinėms skirtą lietuvių kalbos ir istorijos projektą.

Bibliotekos vedėja I. Gominė padėjo paruošti informacinį standą. D. Kazlauskienės skaidrių pateiktis apie S. Daukantą moksleiviai stebėjo per gimnazijos TV. Į aktų salę atėjusius moksleivius pasitiko aplinka, atspindinti to laikmečio dvasią: skambėjo autentiškos žemaičių dainos, iš se-

noviškų rakandų buvo sukurtas tuometinės buities kampelis, o Diana, renginio vedėja, buvo pasipuošusi tautiniais rūbais. Į varžytuves atskubėjo pagrindiniai dalyviai – antraklasiai gimnazistai, iš anksto paruošę pateiktis apie S. Daukantą ir kruopščiai išstudijavę žemaičių tarmę.

Moksleiviams teko atlikti įvairias užduotis: spręsti kryžiažodžius, įrašyti praleistus žodžius, surasti kuo daugiau tikslingų žodžių, perskaityti tuometine kalba parašytą ištrauką iš „Būdas senovės lietuvių, kalnėnų ir žemaičių“.

Lietuvių kalbos mokytoja R. Marcinkienė išsamiai ir įdomiai pasakojo apie tarmes. Tuomet moksleiviai spėliojo tarmiškų žodžių reikšmes, ieškojo salėje esančių senovės rakandų pavadinimų atitikmenų bendrinėje kalboje, suvaidino žemaitišką anekdotą. Antro kartą sukūrė ir smagių naujų darbų: *aukliamamė* (klasės auklėtoja), *miškavirvė* (gyvatė), *drabužlaikis* (pakaba), *bulviagraužiai* (kolorado vabalai), *sriubvirė* (puodas), *mirgalas* (greitoji pagalba)...

Renginio viešnia, puiki pasakorka Birutė Normantienė iš Pagramančio, išpūdingai pasakojo nuotaikingus anekdotus, atsitikimus žemaitiškai, kalbėjo apie rakandų paskirtį, padėjo įsiklausyti į tarmės ypatumus. Moksleiviai įdėmiai jos klausėsi, klegėjo iš perteiktų linksmų istorijų ir nuoširdžiai plojo. D. Kazlauskienė neabejojo, kad „viešniai pavyko įžiebtį jaunuolių širdyse žibinyčią – karštesnę meilę ir pagarbą savo tarmei“.

Renginio vedėja komandų narius apdovanojo medaliais – riestainiais.

Regina GENIENĖ,
Tauragės Žalgirių gimnazija

Verslumo savaitė Mažeikių politechnikos mokykloje

Jau antri metai lapkritį Mažeikių politechnikos mokykloje vyksta projekto „Verslumo savaitė“ renginiai. Šiuo projektu siekiama skatinti mokinių verslumą, kūrybiškumą bei inovatyvumą, – praneša „Dialogui“ projekto sumanytojos ir organizatorės ekonomikos ir verslo pagrindų mokytojos **Erika Pusvaškė** ir **Vilma Ramanauskienė**. Šiemet renginių savaitę pradėjo išvykos į įmones („Šešėliavimas įmonėje“): susipažinta su įmonių vadovais, jų veikla, karjeros galimybėmis ir darbui reikalingais įgūdžiais.

Per atvirą pamoką-paskaitą „Ieškančiojo darbo atmintinė“ vienos iš bendrovių personalo direktorė baigiamųjų grupių mokiniams papasakojo, kaip parengti gerą gyvenimo aprašymą, kaip pasiruošti susitikimui su darbdaviu. Savo sėkmės istorijomis su mokiniais pasidalijo kelių viešųjų įstaigų atstovai bei buvęs Mažeikių politechnikos mokyklos mokinys, dabar – popamokinės veiklos organizatorius V. Andrijauskas. Ketvirtąją Verslumo savaitės dieną penkios komandos susirungė protų mūšyje.

Derlinga Nacionalinė karjeros savaitė

Praėjusią savaitę visoje Lietuvoje vyko Nacionalinė karjeros savaitė (NKS). Per savaitę apie realų darbą įmonėse ir organizacijose „iš pirmų lūpų“ išgirdo apie 7 tūkst. Lietuvos moksleivių.

Pirmą kartą šalyje suorganizuota iniciatyva sudomino apie 7 tūkst. mokinių – jie dalyvavo pamokose, kuriose suaugusieji savanoriai pasakojo apie savo karjerą ir darbinę kasdienybę. Aktyviausi buvo vilniečiai:

40-yje sostinės mokyklų kasdien vyko bent po vieną tokią pamoką, daug pamokų taip pat įvyko Kaune, Klaipėdoje bei Šiauliuose. Iš viso į „Kam to reikia?“ iniciatyvą visoje Lietuvoje yra įsitraukusios daugiau nei 500 mokyklų bei 150 įmonių ir organizacijų. Jų atstovai mokiniams vedė apie 280 pamokų.

Iniciatyvos organizatoriai tikisi tokią savaitę pakartoti ir kitais metais.

NKS ir „Dialogo“ inf.

DIALOGAS

Vyriausioji redaktorė
Elena Tervidyte
Tel. 234 4328,
mobil. 8 ~ 699 38 150,
telen@takas.lt

www.dialogas.com

PASITEIRAUTI – tel. 234 1571

Redaktorė **Lizeta Lozuraitytė**: redaktore@dialogas.com; tel. 234 0482
Apžvalgininkas **Vytautas Strazdas**: apzvalgininkas@dialogas.com; tel. 234 6943
Korektorė **Lina Paragytė**: korektura@dialogas.com
Maketuotojas: maketas@dialogas.com
Vyr. buhalterė **Rasa Krilavičiūtė**: buhalterija@dialogas.com
Administratorė: info@dialogas.com; tel./faksas 234 1571
Prenumerata: prenumerata@dialogas.com

Savaitraščio indeksas 0017.
Redakcija: Antakalnio g. 31, LT-10312 Vilnius. Faksas 234 1571
Įmonės kodas 221262680. Atsiskaitymoji sąskaita LT72 70440 6000118958
AB SEB bankas. Banko kodas 70440.

Straipsnių autorių mintys gali nesutapti su redakcijos nuomone. Už reklamos, skelbimų ir mokamų straipsnių turinį redakcija neatsako. Rankraščiai neregistruojami ir negražinami. Kopijuoti ar platinti savaitraštyje publikuojamą medžiagą be redakcijos sutikimo draudžiama.
Leidžia UAB „Polilogas“.

REMIA SPAUDOS, RADIO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS Media Support Foundation

Išleista ketvirtadieniais.
Laikraštis leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. SL 093. 4 sp. l. Tir. 1879 egz.
Spausdino UAB „Lietuvos rytas“ spaustuve,
Gedimino pr. 12a, LT-01103 Vilnius.
ISSN 1392-1916

Rudens impresija Gruzdžių gimnazijoje

Daugiau nei mėnesį Šiaulių r. Gruzdžių gimnazijos lietuvių kalbos mokytojų metodinės grupės inicijuotas tarpdalykinis projektas „Rudens impresija“ lapkričio 5 dieną pasiekė kulminaciją. Tą dieną gimnazijos skaitykloje atidaryta paroda rudeniiui, kurioje – technologijų mokytojų Vitos Baranauskienės ir Vilmos Šimkuvienės mokinių kūrybiniai darbai iš rudens gėrybių bei rudeninis medis, kurio nukritusius lapus pakeitė poezijos lapai.

Parodos atidarymo dieną akcentų rudeniiui netrūko ir pamokų metu, kadangi prie projekto prisijungė socialinė pedagogė Rosita Veikalienė. Ji pradinių klasių mokiniams davė didžiulius lapus, kuriuos mažieji spalvino drauge, stengdamiesi, kad

kiekvienas lapo plotelis būtų marginamas vis skirtinga spalva. Darbo tikslas – ne tik gražus akcentas rudeniiui, bet ir komandinio darbo, tolerancijos vienas kitam ugdyimas, kadangi šis mėnuo gimnazijoje skirtas tolerancijai.

Finalinis dienos momentas – lietuvių kalbos mokytojų gimnazijos skaitykloje surengta poezijos skaitymo popietė, kurioje dalyvavo ne tik mūsų gimnazijos kūrėjai, poetai, bet ir svečiai iš miestelio – Gruzdžių A.Griciaus bibliotekos eiliuotojų klubo „Girstutė“ nariai.

Mindaugas MALCEVIČIUS,
Šiaulių r. Gruzdžių gimnazijos
lietuvių kalbos ir literatūros mokytojas,
renginio vedėjas

■ Poezijos skaitymo popietė Gruzdžių gimnazijoje: pirmame plane – renginio vedėjas mokytojas Mindaugas Malcevičius.

Dvikalbės knygos sutiktuovės

■ Marijampolės Rimanto Stankevičiaus pagrindinėje mokykloje įvyko Odetos Willow, šios ugdymo įstaigos anglų kalbos mokytojos Odetos Grušlionienės (nuotr.), dvikalbės knygos „Dark sky“ („Apniukęs dangus“) sutiktuovės, – praneša „Dialogui“ minėtos mokyklos bibliotekininkė Laima Vaičiūnienė.

Šiauliečiai aplankė Seimą

■ 64-ių mokinių ir juos lydinčių mokytojų grupė iš įvairių Šiaulių miesto mokyklų aplankė Lietuvos Respublikos Seimą. Ši išvyka buvo savotiška kūrybinių darbų konkurso „Įgyvendink svajonę Šiauliuose“ baigiamoji dalis. Apie tai „Dialogui“ parašė Genovaitė Reizgevičienė, Šiaulių Salduvės progimnazijos lietuvių kalbos mokytoja.

K.Binkiui skirta akimirkos improvizacija

Literatūros mylėtojai lapkričio 14 d. prisiminė Kazį Binkį – šiemet 120-osios poeto ir rašytojo gimimo metinės. „Prisimintas K.Binkis: jo gyvenimo kelias, kūryba. Skambėjo mokinių deklamuojami poeto tekstai. Kaip savita utos „Aguonėlė“ interpretacija, nuskambėjo dainos įrašas. Nuotaika buvo puiki – mokiniai pajuto gražaus žodžio ir skambaus balso galią. Kadangi jau visą savaitę mokyklos televizorius demonstravo medžiagą, skirtą rašytojo atminimui, o bibliotekoje veikė

kūrinių parodėlė, savo pastabumą, žinias apie poetą literatūros mylėtojai įsivertino viktorinoje. Ir vėl susikaupimas. Kūrybinė užduotis – stebint fotografijas, užrašyti akimirkos įspūdį. Kas sužadintas mintis užrašė vienu sakiniu, kas ketureiliu, o dar kitiems gimė impresijos, miniatiūros“, – pasakoja „Dialogui“ Šiaulių „Romuvos“ progimnazijos lietuvių kalbos mokytoja **Regina Lemežienė**, aprašytąjį renginį pedagogė organizavo kartu su bibliotekos vedėja Liucija Šiaulienė.

Projektas žvejybos mėgėjams

Pranciškonų gimnazijos (Kretinga) mokiniai dalyvavo įdomiame bei naudingame, pasak informacijos autorės **Ugnės Sungailaitės**, projekte „Mėgėjiškos žūklės populiarinimas, ekologinis, gamtosauginis švietimas“ (parengė VšĮ „Švyturio aidas“). Visi projekto dalyviai pirmiausia buvo pakviesti į paskaitą, kurioje žūklės žinovas pateikė daug įvairios bei įdomios informacijos: pa-

pasakojo ne tik apie pačią žuvininkystę, bet ir apie jos rašytas ir nerašytas taisykles, etiketą, priemones, mokė žūklės gudrybių ir subtilybių; mokiniai gavo lankstinukų bei knygelę, kad gauta informacija nepasimirtų. Antrąją projekto dieną prie Tūbausių tvenkinio (Kretingos r., žr. nuotr.) projekto dalyviai turėjo galimybę įgytas žinias panaudoti praktiškai.

ŠIAME „DIALOGO“ NUMERYJE MINIMOS 28 UGDYMO ĮSTAIGOS

„Juventos“ progimnazija, Šiauliai
„Paparčio“ pradinė, Kaunas
„Romuvos“ progimnazija, Šiauliai
Alytaus pagrindinė, Alytus
Alsėdžių vidurinė, Plungės r.
Balbieriškio pagrindinė, Prienų r.
Butrimonių gimnazija, Alytaus r.
Dzūkijos pagrindinė, Alytus
Gilvyčių, Šiaulių r.
Gruzdžių gimnazija, Šiaulių r.
Jovaro progimnazija, Šiauliai
Juliaus Janonio gimnazija, Šiauliai
Jurgio Pabrėžos universitetinė gimnazija, Kretinga
Lizdeikos gimnazija, Radviliškis

Lopšelis-darželis „Spindulys“, Kaišiadorys
Molėtų gimnazija, Molėtai
Piliakalnio pagrindinė, Alytus
Politechnikos, Mažeikiai
Profesinio rengimo centras, Alytus
Rimanto Stankevičiaus pagrindinė, Marijampolė
Salduvės progimnazija, Šiauliai
Simono Daukanto gimnazija, Šiauliai
Stasio Šalkauskio gimnazija, Šiauliai
Šaltinių pagrindinė, Alytus
Švenčionių pradinė, Švenčionys
Veriškių pradinė, Vilniaus r.
Vincio Kudirkos progimnazija, Šiauliai
Žalgirių gimnazija, Tauragė

Sudie, Rudenėli...

■ Kaišiadorių lopšelio-darželio „Spindulys“ auklėtojos Genutė Žičiuvienė (iš kairės), Lionė Ciesiūnienė („kiškis“) ir meninio ugdymo mokytoja Jurgita Jašauskienė tęsia gražią tradiciją organizuoti savo ugdytiniams atsisveikinimą su rudenėliu, – praneša „Dialogui“ Žydronė Paškevičienė.

Skambėjo dzūkiška šneka

■ Vakaronė „Skamba dzūkiška šneka...“ Alytaus pagrindinėje mokykloje. „Dzūkiškai deklamavo šeštokai, apie bernelį ir jo ristąjį žirgelį dainavo 10 klasės vaikinai, smagiai dzūkišką polką grojo muzikos mokytojas Giedrius Griškevičius. Bet visų linksmiausia buvo, kai į sceną išėjo Marcinkonių etnografinio ansamblio moterys, vadovaujamos Rimos Avižienienės...“ – dalijasi lietuvių kalbos mokytojos Albina Zubrickienė ir Laima Staučaitė.

Nuo 2014-ųjų sausio „Dialogas“
NEBEBUS LEIDŽIAMAS!

DIALOGAS

Tačiau šiais metais Jūs dar turite galimybę PRENUMERUOTI švietimo savaitraštį „Lietuvos pašto“ skyriuose arba mūsų internetinėje svetainėje www.dialogas.com.

Skaitytojai ar mokyklos, kurios paskubėjo ir, redakcijai nepaskelbus prenumeratos, užsisakė „Dialogą“ 2014-iesiems, NESIJAUDINKITE – pinigus grąžinsime į tas sąskaitas, iš kurių jie buvo pervesti.

Ne noras išprovokuoti išskirtinį dėmesį sau paskatino redakciją prieš du mėnesius paskelbti apie leidybos nutraukimą. Tai buvome priversti padaryti būtent dėl skubančiųjų užsiprenumeruoti ir prenumeratą norinčių priimti įstaigų.

Tuo pačiu norime gerbiamiems pedagogams priminti, kad kviečiame savaitraštį ne tik prenumeruoti ir skaityti, bet ir jį rašyti. Pasinaudokite paskutinėmis „Dialogo“, kaip Jūsų tribūnos, teikiamomis galimybėmis. Laukiame.

„Dialogo“ redakcija